

Høgskulen på Vestlandet

ØKB3111 Bacheloroppgave (Regnskap)

ØKB3111-PRO-1-2021-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	12-03-2021 09:00	Termin:	2021 VÅR
Slutt dato:	07-05-2021 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave - med muntlig presentasjon		
SIS-kode:	203 ØKB3111 1 PRO-1 2021 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	210
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	16463
Engelsk tittel *:	What was the accounting effect on the eight largest listed companies in Norway in 2019 due to the change from IAS 17 to IFRS 16?

Sett hake dersom ja
besvarelsen kan brukes
som eksempel i
undervisning?:

Egenerklæring *: ja
Inneholder besvarelsen
konfidensielt
materiale?:

Jeg bekrefter at jeg har ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 3
Andre medlemmer i gruppen: 202, 209

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

BACHELOROPPGAVE

Hvilke regnskapsmessige effekter hadde endringen fra IAS 17 til IFRS 16, på de åtte største børsnoterte selskapene i Norge i 2019?

What was the accounting effect on the eight largest listed companies in Norway in 2019 due to the change from IAS 17 to IFRS 16?

**Heidi Marie Rolfsnes,
Kine Måkestad & Rikke Arnestad**

ØKB3111 Bacheloroppgave regnskap
Fakultet for økonomi- og samfunnsvitenskap
Institutt for økonomi og administrasjon, Haugesund
Veileder: Øivind André Stand Aase

07.05.2021

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Denne bacheloroppgaven er en avsluttende oppgave på studiet økonomi og administrasjon med fordypning i regnskap våren 2021.

Det har vært en utfordrende oppgave, som vi har lært mye av underveis. Vi gikk for valgt tema da vi synes den internasjonale standarden kunne være gøy å lære mer om. Vi valget derfor IFRS 16, da dette er en relativt ny standard som norske børsnoterte selskaper måtte implementere innen 1. januar 2019. I begynnelsen av prosessen satt vi oss grundig inn i temaet for oppgaven da vi fort fant ut at det var mye informasjon å sette seg inn i.

Vi har gjennom oppgaven tilegnet oss gode kunnskaper til den nye leieavtalen. Vi har også møtt på litt utfordringer underveis tilhørende den pågående pandemien. Campus har vært stengt i noen perioder, som har gjort at både biblioteket og grupperommene ikke har vært like tilgjengelige.

Vi ønsker å takke veilederen vår Øyvind André Strand Aase for god veiledning, tilgjengelighet og hjelp gjennom de siste månedene.

Haugesund 7. mai 2021

Heidi Marie Rolfsnes, Kine Måkestad & Rikke Arnestad

Innhold

Forord.....	i
Figuroversikt:.....	iii
Tabelloversikt:	iii
Vedlegg:	iii
Sammendrag	iv
Abstract	v
Begreper og forkortelser	vi
1 Innledning.....	1
1.1 Problemstilling	2
1.2 Avgrensninger	2
1.3 Oppbygging av kapitler	3
2 Teori og litteraturgjennomgang.....	4
2.1 Hva er IASB rammeverk?	4
2.2 Hva inneholdt den gamle standarden IAS 17.....	7
2.3 Kritikken rundt IAS 17	8
2.4 Veien til den nye standarden	10
2.5 Hva inneholder den nye standarden IFRS 16	10
2.6 Hvilke krav IFRS 16 har til noteopplysningene.....	12
2.7 Implementering av IFRS 16	13
2.8 Sammendrag av de viktigste endringene.....	15
2.9 Nøkkeltall.....	17
2.10 Tematilsyn fra Finanstilsynet.....	18
2.11 Artikkel fra revisjon og regnskap om leieavtaler i balansen	19
3 Metode	21
3.1 Valg av metode	21
3.2 Forskningsmetode	21
3.3 Utvalgsstrategi.....	22
3.4 Forskningsprosessen	23
3.5 Forskningskvalitet.....	24
4 Analyser.....	25
4.1 Kartlegging av bedriftene.....	25
4.2 Analyse av utvalget	26
4.2.1 Aker BP.....	27
4.2.2 Equinor	30
4.2.3 YARA International.....	32

4.2.4 MOWI.....	35
4.2.5 Orkla.....	37
4.2.6 DNB.....	39
4.2.7 Gjensidige Forsikring	41
4.2.8 Telenor	43
5 Resultat.....	46
5.1 Oppsummering.....	46
5.2 Konklusjon	50
5.3 Videre forskning.....	51
Kilder	52
Vedlegg 1	55
Vedlegg 2	55

Figuroversikt:

Figur 1: Rammeverk og regnskapsstandard	5
Figur 2: Hvordan implementere IFRS 16.....	15
Figur 3: PWC oversikt over endringen av standardene (PWC, 2021b)	16
Figur 4: Aktuelle nøkkeltall fra PWC	18
Figur 5: Oversikt over hvilken næring bedriftene tilhører.....	26
Figur 6: Totale leieforpliktelse i balansen for alle selskapene	49
Figur 7: Oversikt over effekten i utvalget	50

Tabelloversikt:

Tabell 1: Poengoversikt	23
Tabell 2: Nøkkeltall for Aker BP	28
Tabell 3: Nøkkeltall for Equinor	31
Tabell 4: Nøkkeltall for Yara	33
Tabell 5: Nøkkeltall for MOWI	36
Tabell 6: Nøkkeltall for Orkla.....	38
Tabell 7: Nøkkeltall for DNB	40
Tabell 8: Nøkkeltall for Gjensidige.....	42
Tabell 9: Nøkkeltall for Telenor	44
Tabell 10: Oversikt over diskonteringsrente og marginal lånerente fra årsregnskapene i 2019.....	46

Vedlegg:

Vedlegg 1 Oversikt over effektene til selskapene	55
Vedlegg 2 Oversikt over samlet leieforpliktelse	55

Sammendrag

I denne oppgaven skal vi se nærmere på IFRS 16 den nye standarden for leieavtaler, og se på hvorfor det ble opprettet en ny standard for leieavtaler. Den nye standarden skulle implementeres hos børsnoterte selskaper innen 1. januar 2019.

Problemstillingen vi har arbeidet med er:

Hvilke regnskapsmessige effekter hadde endringen fra IAS 17 til IFRS 16, på de åtte største børsnoterte selskapene i Norge i 2019?

I teoridelen skriver vi både om den gamle og den nye standarden, og forklarer kritikken rundt IAS 17. Videre har vi tatt for oss to artikler som er relevante til analysedelen vår, som omhandler regnskapstall og hvordan bedriftene fører notene sine.

Vi har tatt i bruk både kvantitativ og kvalitativ metode i oppgaven. Tall- og noteinformasjonen er hentet fra årsrapportene til bedriftene i utvalget vårt. Tallene er brukt for å finne et sammenligningsgrunnlag, og noteinformasjonen har vi tatt med for å finne forklaringen bak tallene. Dataene vi har samlet er for å få et bilde over om implementeringen har hatt en effekt på utvalget.

Vår første tanke var at IFRS 16 ville ha en stor effekt på de åtte største selskapene i Norge. Etter å ha gjennomført analysen har vi konkludert med at alle bedriftene fikk en effekt ved implementering av IFRS 16, men at graden av effekt har vært forskjellige. Alle har fått økning i eiendeler og gjeld, dette fordi de nå innregner rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser i balansen.

Abstract

In this thesis, we will take a closer look at IFRS 16 the new standard for leases, and discuss why a new standard for leases was created. The new standard was to be implemented to listed companies by 1 January 2019.

The issue we have been discussing is:

What was the accounting effect on the eight largest listed companies in Norway in 2019 due to the change from IAS 17 to IFRS 16?

In the theory section we write about both the old and the new standard and explain the criticism surrounding IAS 17. Furthermore, we have considered two articles that are relevant to our analysis section, which deals with accounting figures and how companies keep their notes.

We have used both the quantitative and qualitative method in the thesis. The figures and note information are taken from the annual reports of the companies in our sample. The figures are used to find a basis for comparison, and we have included the note information to find the explanation behind the figures. The data we have collected is to get an idea of whether the implementation has influenced the sample.

Our first thought was that IFRS 16 would have a major effect on the eight largest companies in Norway. After conducting the analysis, we have concluded that all companies had an effect when implementing IFRS 16, but the degree of effect has been different. Everyone has received an increase in assets and liabilities due to the inclusion of right-to-use assets and lease obligations in the balance sheet.

Begreper og forkortelser

EBIT: Earnings before interest and taxes

EBITDA: Earnings before interest, taxes, depreciations and amortizations

FASB: Financial Accounting Standards Board

GRS: God regnskapsskikk

IAS 17: International accounting standard 17 Leases

IASB: International Accounting Standard Board

IASC: International Accounting Standards Committee

IFRS: International Financial Reporting Standard

IFRS 16: International Financial Reporting Standard 16 Leases

RSKL: Regnskapsloven

SEC: Securities and Exchange Commission

1 Innledning

Norske børsnoterte selskaper må føre årsregnskapet etter full IFRS, jf. Rskl. §3-9. Etter mange års jobb ble endelig IFRS 16 vedtatt i 2016, denne standarden tar for seg leieavtaler. Selskapene hadde frem til 1. januar 2019 med å innføre den nye standarden (IFRS, 2016). Frem til 2019 ble leieavtaler ført etter IAS 17. I IAS 17 kunne leietakerne selv velge om avtalene skulle føres som en finansiell- eller operasjonell leieavtale (IAS 17.9). Dette kunne skape forvirringer og fravær av informasjon for brukerne av regnskapet.

Det å leie utstyr eller kjøretøy blir ofte brukt i dag, men hvorfor ønsker bedrifter å leie istedenfor å eie. Da leieavtalene var operasjonelle ble de ikke ført i balansen, som gjorde at selskapene fikk en høyere egenkapital ved å ikke oppføre forpliktelsen som gjeld. Da kunne de frigjøre kapital til andre investeringer (Handelsbanken, 2021).

Vi snakket en del i starten om å skrive en oppgave innenfor leasing, men slet med å finne en måte å gripe fatt i temaet. Etter å ha lest flere bachelor- og masteroppgaver om forventningene til effekten av IFRS 16, ble dette et aktuelt tema ettersom dette er første gang det er mulig å skrive om den faktiske effekten.

Vi ønsket derfor å se om bedriftene fikk noe regnskapsmessige effekter da den nye standarden ble tatt i bruk. For å lokalisere om det har vært noe endringer vil vi gå gjennom årsrapportene for 2018, for om se om bedriftene har begynt implementerings prosessen allerede da eller om alt ble gjort i 2019. Vi gikk for begge forskningsmetodene for å få frem nøkkeltallene og informasjonen bak nøkkeltallene.

Formålet med oppgaven er å få et godt innblikk i hvordan selskapene skulle håndtere den nye standarden, og hvilken effekt de fikk etter overgangen til IFRS 16.

1.1 Problemstilling

Med bakgrunn for temaet om IFRS 16 kom vi da frem til følgende problemstilling:

Hvilke regnskapsmessige effekter hadde endringen fra IAS 17 til IFRS 16, på de åtte største børsnoterte selskapene i Norge i 2019?

For å hjelpe med å besvare problemstillingen vår, og belyse temaet har vi utarbeidet to forskningsspørsmål:

1. *Hva var hovedendringene, og hvorfor ble standarden endret, fra IAS 17 til IFRS 16?*
2. *Hva ble skrevet i noteopplysningene til bedriftene i utvalget vårt i 2018 og 2019 om IFRS 16?*

For at vi skal kunne svare på forskningsspørsmålene vil vi se på den nye og gamle standarden knyttet til leieavtaler. I årsrapportene til de åtte bedriftene undersøker vi årsregnskapet for både 2018 og 2019, dette for å finne endringer som har skjedd på grunn av implementeringen av IFRS 16.

1.2 Avgrensninger

I utvalget har vi valgt å bruke de åtte børsnoterte selskapene i Norge, som hadde størst markedsverdi på Oslo børs i 2019. Vi valgte de åtte største da vi hadde troen på at de ville bli mest påvirket av standardendringen. Selskapene i utvalget vårt er Aker BP, Equinor, Yara International, MOWI, Orkla, DNB, Gjensidige Forsikring og Telenor (Gram, 2020). Vi registrerte at selskapene benyttet forskjellige uttrykk når de oppgav leieavtaler i eiendeler (rett-til-bruk eiendeler, bruksrettseiendel og RoU (Right of Use)). Vi har valgt å bruke rett-til-bruk eiendeler for alle bedriftene.

Heterogenitet mellom bransjene kan gjøre sammenligningen utfordrende på grunn av ulikheter i årsregnskapene, men det kan også være en fordel da vi vil kunne se på endringen i standarden med et bredere perspektiv, ved at vi ser på flere og ulike næringer.

Vi har avgrenset det til åtte for at det ikke skal bli for mange årsregnskap å gå gjennom med tanke på tiden vi har til disposisjon. Vi har også valgt å benytte oss av hele årsrapportene, både konsern og ASA.

Både Equinor og Aker BP opererer med lisenser. Lisenser er en form for leieavtale som de trenger for å lete etter olje og gass, og for å være operatører på feltene. Lisensene på leting og som operatør er delt på flere bedrifter for å minske risikoen. Derfor kan det være vanskelig

for bedriftene å vite hvor stor del av disse lisensene de skal innregne. Dette er litt utenfor vår problemstilling, vi har derfor valgt å ikke gå nærmere inn på dette området.

Siden endringen i regelverket måtte innføres senest 1. januar 2019, har vi valgt å avgrense oss til å se på årsregnskapene for 2018 og 2019. Her vil vi da få innblikk i hva bedriftene foretok seg året før implementering, og hva de gjorde første året med det nye regelverket.

Endringen i standarden er mest rettet mot leietakerne. Derfor har vi valgt å ikke fokusere på regelverket til utleierne, men heller tar for oss endringene til leietakerne med videre i oppgaven.

Vi har valgt å benytte oss av et skjema for å kunne definere effekten til de ulike bedriftene, skjemaet har fire grader av effekt. Fra stor effekt til ingen effekt. Ingen av bedriftene oppgir EBIT og EBITDA ved overgangen til ny standard. Vi har derfor valgt at bedriftene som har en effekt på slutten av året, får poeng dersom effekten kan knyttes til IFRS 16.

1.3 Oppbygging av kapitler

Vi har valgt å dele bacheloren vår opp i fem kapitler. Det første kapitlet inneholder innledning, problemstilling og avgrensninger som vi har foretatt oss. I kapittel to vil vi gå gjennom relevant teori og litteratur forbundet med temaet vårt, og besvare det første forskningsspørsmålet. Kapittel tre består av forskningsmetoder og hvilke metoder vi har valgt for å besvare problemstillingen vår best mulig. I fjerde kapittel analyserer vi selskapene, for å finne relevant informasjon knyttet til overgangen til IFRS 16. I det siste kapitlet oppsummerer vi funnene fra analysen, besvarer det siste forskningsspørsmålet og kommer med en konklusjon basert på funnene våre. Avslutningsvis kommer vi med forslag på tema som kan forskes videre på.

2 Teori og litteraturgjennomgang

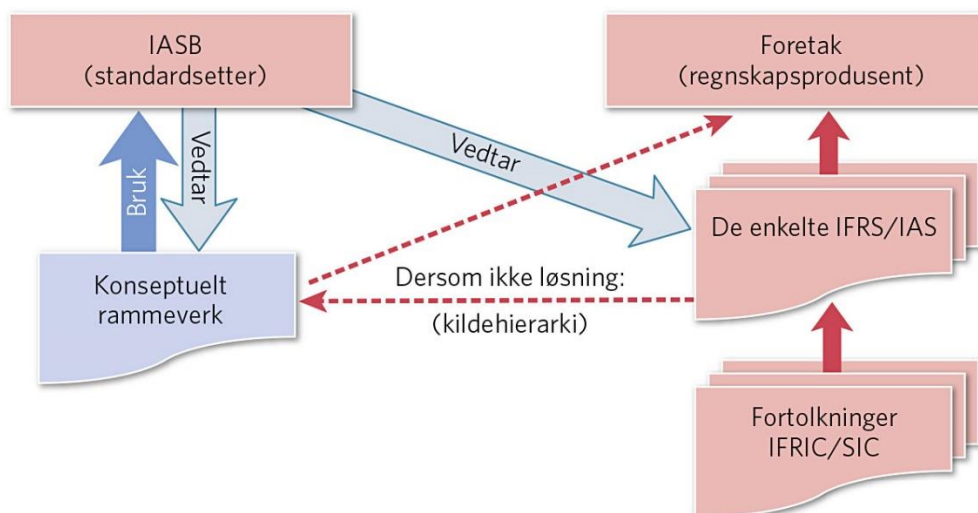
For å øke forståelsen for hvordan IFRS er bygget opp, starter vi med å gå gjennom IASBs konseptuelle rammeverket som ligger i bunn, og kvalitetskravene til regnskapene. Vi vil gå gjennom den gamle IAS 17, se på kritikken rundt IAS 17 som førte til at IFRS 16 ble satt på dagsorden og endret. Vi vil se på de største forskjellene til den nye standarden og hvordan bedriftene skal implementere den.

Teoridelen i dette kapitlet er basert på boken til Kjell Magne Baksaas og Tonny Stenheim *Regnskapsteori*. Vi har også hentet informasjon fra IFRS sin hjemmeside og vi har brukt artikler fra PWC, som er et regnskap og revisjonsselskap. I slutten av teoridelen oppsummere og besvare vi det første forskningsspørsmålet.

Til litteraturdelen har vi brukt en tilsynsrapport som Finanstilsynet gav ut i januar 2021. Den andre artikkelen fant vi gjennom å ha lest bachelor- og masteroppgaver fra tidligere år som omhandler vårt tema. Artikkelen er hentet fra revisjon og regnskap. Denne skal hjelpe oss med å besvare problemstillingen vår.

2.1 Hva er IASB rammeverk?

IASBs rammeverk er et normativt rammeverk, der innholdet beskriver regnskapets formål, brukergruppe og kvalitetskrav (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 101). Et normativt rammeverk kjennetegnes der regnskapsmessig regulering utvikles, og ved hjelp av en ovenfra-og-ned-prosess blir det normative rammeverket fastsatt. Det vil si at regnskapsmessige løsninger oppfattes på bakgrunn av logiske resonnementer ved hjelp av det konseptuelle rammeverket (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 103). IASB sitt konseptuelle rammeverk har også som oppgave å gi veiledning til regnskapsprodusentene når de skal utarbeide regnskapet (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 101).

Figur 1: Rammeverk og regnskapsstandard

(Baksaas & Stenheim, 2020, s. 98).

IASB er de som vedtar standarden. De bruker det konseptuelle rammeverket når de skal lage standardene, som vist i figur 1. Rammeverket blir da en veileder for regnskapsprodusentene når de skal utarbeide regnskapet sitt (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 101).

Et konseptuelt rammeverk har betydning for både produsenten og brukeren av regnskapet. Den skal være en veiledning eller en form for ramme for utvikling av løsninger på problemer som oppstår regnskapsmessig, som for eksempel i regnskapsstandardene. Ved hjelp av rammeverket kan en finne de regnskapsmessige løsningene som er godkjente og ikke godkjent (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 98).

IFRS-regelverket er bygd opp av IAS- og IFRS standarder. IAS (International Accounting Standards) er den eldste regnskapsstandard som ble utgitt av IASC (International Accounting Standards Committee) i 1973. Da IASC ble dannet var det disse landene som deltok: Australia, Canada, Frankrike, Tyskland, Japan, Mexico, Nederland, Storbritannia, Irland og USA. I 2001 begynte en å se på forskjellige IAS standardene, og jobben med å fornye og oppdatere standardene for å erstatte de med IFRS (IFRS, 2021).

I IFRS-regelverket vil det konseptuelle rammeverket være til hjelp for å kunne vedta standarder (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 86). IFRS er balanseorientert, som vil si at eiendeler, forpliktelser og egenkapital vil ha en betydning for innregningen i resultatet og balansen. Innregningen av eiendelene og gjelden skal gi relevant og troverdig informasjon. Resultatet vil ikke ha noe relevans under balanseorienteringen, dersom det ikke blir definert som eiendeler, forpliktelse og egenkapital i balansen, og hvordan postene skal bli målt

(Baksaas & Stenheim, 2020, ss. 46-47). Eiendeler, egenkapital og gjeld er nøkkeltall vi tar for oss i analysen.

Formålet med IFRS-regelverket er å gi regnskapsbrukere relevant og troverdig informasjon om regnskapet. En oppnår høy kvalitet dersom en møter kravene om relevant og troverdig informasjon (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 85). Kvaliteten på et regnskap kan bli forstått på flere måter. En måte er å kunne forstå regnskapskvaliteten ut ifra regnskapets formål.

Formålet med å gi regnskapsbrukere informasjon om regnskapet der det er krav om høy kvalitet, kan oppnås ved at en:

- Redusere den asymmetriske informasjonen
- Gir beslutningsnyttig informasjon
- Gir informasjon om økonomisk resultat og økonomiske verdier.

Asymmetrisk informasjon betyr at den ene parten har tilgang til mer informasjon enn den andre. For å unngå at dette skjer kan en velge å redusere den asymmetriske informasjonen med å gjøre den økonomiske informasjonen fra virksomheten tilgjengelig for interessentene (Baksaas & Stenheim, 2020, ss. 69-70).

Formålet med beslutningsnyttig informasjon er at det skal bidra til bedre avgjørelser for de som bruker regnskapet. Tre punkter som informasjonen bør gi for at regnskapet blir beslutningsnyttig for regnskapsbrukere er sammenlignbarhet, verifiserbarhet og rettidighet. Ved tilfeller der regnskapet ikke kan gi dette, kan en si at regnskapet er av lavere kvalitet (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 424).

Økonomisk resultat og økonomiske verdier er der for at virksomheten skal kunne gi et mest mulig riktig bilde av den økonomiske situasjonen til bedriften (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 424).

IFRS har to hovedgrupper av kvalitetskrav, de fundamentale kvalitetskravene og de forsterkende kvalitetskravene. De fundamentale kvalitetskravene er relevans og trogjengivelse. Disse to må være oppfylt for at informasjonen til regnskapet skal være beslutningsnyttig for regnskapsbrukerne. For at regnskapsinformasjonen skal være relevant skal en kunne sette forventninger til fremtiden for bedriften. Dette vil si at en skal kunne gå tilbake i tid for å se på tidligere hendelser. Ved hjelp av dette kan en enten få bekrefte eller korrigere på bakgrunn av tidligere hendelser (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 144). Trogjengivelse er et annet ord for pålitelighet. Det vil da si at en kan stole på regnskapet og at

informasjonen er riktig. Den skal også gjenspeile de underliggende økonomiske forholdene som informasjonen skal representere. Tro gjengivelse har tre kjennetegn: komplett, feilfri og nøytral (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 147).

Den andre hovedgruppen med kvalitetskrav under IFRS er forsterkende kvalitetskrav. Sammenlignbarhet, verifiserbarhet, konsistens, rettidighet og forståelighet er gruppene som utgjør det forsterkede kvalitetskravet. Sammenlignbarhet er å kunne sammenligne andre sitt regnskap med sitt eget, og man skal kunne sammenligne de tidligere hendelsene for å se hva en kan gjøre bedre. En kan benytte konsistens som et hjelpemiddel for å oppnå en større grad av sammenlignbarhet. Konsistens er at en bruker samme regnskapsmessig løsning på bedrifter med samme regnskapsmessige størrelse (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 152).

Verifiserbarhet vil si at andre kilder enn regnskapsprodusenten kan bekrefte delvis eller helt informasjonen i regnskapet. Dersom en har tilgang til mye informasjon er det enklere å få den verifisert (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 153). Rettidighet derimot handler om at en trenger informasjon til å ta en beslutning. Dersom informasjonen er gammel, vil beslutningen for regnskapet bli lavere. Da kan informasjonen allerede ha blitt brukt av andre. Det siste kvalitetskravet under forsterkede kvalitetskrav er forståelighet. Det vil si at man må kunne forstå hva som står i regnskapet (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 154).

Nå har vi gått gjennom rammeverket, sett på hvordan standardene blir bygget opp og sett på kvalitetskravene. Videre vil vi gå gjennom IAS 17, og om kvalitetskravene har innvirkning på hvorfor endringen i standarden måtte komme.

2.2 Hva inneholdt den gamle standarden IAS 17

I dette kapitlet skal vi se hva IAS 17 sitt formål inneholdt, definisjon av leieavtaler og utfordringene som var med skillet mellom operasjonell og finansielle leieavtaler.

IAS 17 skriver at «*Formålet med denne standard er å fastsette, både for leietakere og utleiere, hensiktsmessige regnskapsprinsipper og opplysningskrav til anvendelse i forbindelse med leieavtaler*» (IAS 17.1). Standarden ville binde prinsippene og kravene til opplysningene opp mot leieavtalene for både leietaker og utleier. De skriver lite om hvordan en skulle få frem denne informasjonen, det var derfor rom for bruk av skjønn.

I IAS 17 definerer de en leieavtale slik «*En "leieavtale" er en avtale der utleier mot én eller en serie betalinger overfører til leietaker retten til å bruke en eiendel i en nærmere avtalt*

periode» (IAS 17.4). Med andre ord blir det beskrevet som at det skjer en betaling for at mottakere av eiendelen skal ha retten til å bruke gjenstanden over en bestemt periode.

Videre når leieavtalene skulle klassifiseres var en leieavtale finansiell. Dersom risiko og fordeler rundt eierskapet i avtalen i hovedsak ble overført til leietaker, og operasjonell dersom risiko og fordeler ble igjen hos utleier (IAS 17.4).

Det var her mulighet for at det kunne oppstå skille mellom hvordan utleier og leietaker klassifiserte leieavtalen (IAS 17.9). Om utleier og leietaker klassifiserte avtalene forskjellig, vil du hos den ene partene finne avtalen mens hos den andre parten vil du ikke finne den i regnskapet (Kvifte S. S., 2010).

I resultatregnskapet vil en under operasjonelle leieavtaler kun føre leieavtalen som en driftskostnad (IAS 17.33), mens under finansielle leieavtaler vil en ha både avskrivninger og finanskostnader knyttet til leieavtalen.

Finansielle leieavtaler skal opplyse om hver form for eiendel, om hvilken netto balanseførte verdien de har i slutten av perioden og de må oppgi fremtidig minsteleie fordelt over periodene 0-1 år, 1-5 år og over 5 år (IAS 17.31a og b).

Operasjonelle leieavtaler der det er uoppsigelige operasjonelle leieavtaler skal de oppgi den framtidige minsteleien for periodene 0-1 år, 1-5 år og over 5 år (IAS 17.35a).

Med et slikt skille i hvordan en finansielt la frem leieavtalene i årsregnskapene til bedriftene, ville det alltid vært vanskelig for regnskapsbrukerne å få en komplett oversikt over leieavtalene til bedriftene, da ikke alt ble oppført i regnskapet.

Videre vil vi se på det som fikk IFRS 16 til å bli aktuell.

2.3 Kritikken rundt IAS 17

Allerede da IAS 17 ble innført på tidlig 80-tallet, fikk den kritikk for at det var flere svakheter i standarden. Noen av svakhetene var (Kvifte S. S., 2010):

- Skille mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler: Når ikke rett-til-bruk avtaler og leieforpliktelser blir oppført som eiendeler og gjeld i balansen. Fordi en fører leieavtalene etter operasjonelle regler, vil en ikke få beslutningsnyttig informasjon ut av regnskapet da det kunne inneholde mangler.
- Muligheter til å strukturere avtaler etter ønsket form: Når en strukturerer en finansiell leieavtale til operasjonell vil dette påvirket regnskapet.

- Vanskelig og komplekst regelverk: At en kunne bruke skjønn da en skulle konstruere avtaleform.
- Vanskelig å sammenligne regnskapene: Ved at bedriftene brukte forskjellige forutsetninger var det vanskelig å sammenligne på tvers.

Ut fra disse punktene, kan en se at kritikken ligger i at den strider med kvalitetskravene som vi skrev om i kapittel 2.1

For å oppsummere kritikken i forhold til kvalitetskravene, kan vi først se på de fundamentale kvalitetskravene, som omhandler relevans og tro gjengivelse. Det handler om at informasjonskravet til brukerne skal være bra for at de skal ta gode beslutninger (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 144). Dersom regnskapsbrukerne ikke kan få ut relevant informasjon fra regnskapene vil de ikke kunne ta gode beslutninger. Dette vil si at dersom ikke leieavtalene og forpliktelsene er å finne i regnskapet vil de skape et feil bilde av den økonomiske situasjonen til bedriften. Det samme gjelder tro gjengivelse. Som gjør at en ikke får det hele bilde, som igjen gjør det vanskelig å ta gode beslutninger (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 147).

Når vi ser på de forsterkende kvalitetskravene som er den andre hovedgruppen av kvalitetskrav, disse omhandler sammenlignbarhet, verifiserbarhet, konsistens, rettidighet og forståelse.

Vil vi se at både sammenlignbarhet og verifiserbarhet strider med hvordan IAS 17 regelverket kunne brukes.

- Sammenlignbarhet: det blir vanskelig å sammenligne regnskaper både fra år til år, og med andre når ikke bedriftene oppgir like opplysninger. Dersom en bedrift oppgir leieavtaler og en annen ikke gjør det, vil utgangspunktet for bedriftene være forskjellige (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 152).
- Verifiserbarhet: handler om at en kan få verifisert opplysninger en finner i regnskapene. Dersom en ikke finner eller har tilgang til alle opplysningene blir det vanskelig å få verifisert opplysningene (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 153).

Siden IAS 17 var motstridende i forhold til flere av kvalitetskravene, var det på sin plass å starte en prosess for å oppdatere standarden.

2.4 Veien til den nye standarden

Prosessen med å få endret et regelverk kan ta mange år. Når det gjelder IFRS 16, ble prosessen startet med et forskningsnotat i 2005. Dermed kom det et diskusjonsnotat i 2009. Dette førte til at det kom to høringsutkast i 2010 og 2013 (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 87). Til disse høringsutkastene ble det samlet inn mange og noen kritiske synspunkter til den nye standarden. Noen av de kritiske synspunktene hentet fra IFRS.org sine sider (IFRS, 2021a):

- Spørsmål hvordan leieforpliktelser og leieavtaler skulle innregnes,
- Hvordan måling skulle utføres,
- Hvordan leieavtalene skulle defineres
- Hvordan overgangen til IFRS 16 skulle utføres

Etter at høringsuttalelsene var gått gjennom ble den nye standarden vedtatt i 2016. Etter at den nye standarden ble vedtatt, hadde bedriftene frem til 1. januar 2019 med å innføre den nye standarden (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 87).

Som vi kan se har standarden tatt lang tid å lage. Siden IAS 17 hadde sine mangler, og de ønsket å lukke smutthullet for operasjonelle leieavtaler som var utenfor balansen. Brukerne av årsregnskapene mente at det var manglende informasjon og at det ble «sprekker» i rapportene. Dette kom av at de operasjonelle avtalene ble rapportert i fotnotene til finansielle opplysninger istedenfor å bli balanseført som en eiendel og forpliktelse (LeaseAccelerator, 2021).

2.5 Hva inneholder den nye standarden IFRS 16

I dette kapittelet skal vi se videre på hva IFRS 16 sitt formål, deres definisjon av leieavtaler og unntak en kan bruke ved innregning av leieavtaler.

Formålet med IFRS 16 er «*Denne standard fastsetter prinsippene for innregning, måling og presentasjon av leieavtaler og for opplysninger om disse. Målet er å sikre at leietakere og utleiere framlegger relevant informasjon på en måte som korrekt gjenspeiler disse transaksjonene. Denne informasjonen gir brukere av finansregnskaper et grunnlag for å vurdere leieavtalers virkning på et foretaks finansielle stilling, finansielle inntjening og kontantstrømmer*» (IFRS 16.1). Her har de fått med hvordan leieavtaler skal innregnes og måles. De legger vekt på at en skal få inn rett informasjon og at det er mindre rom for skjønn.

Under IFRS 16 defineres en leieavtale «*som en kontrakt, eller en del av en kontrakt, som overfører retten til å kontrollere bruken av en underliggende eiendel for en periode mot et vederlag. Den underliggende eiendelen må være identifiserbar*» (IFRS 16.A).

Ved førstegangsmåling av en leieforpliktelse skal leietaker måle forpliktelsen til nåverdien av betalingene på leien som ikke har blitt betalt på det tidspunktet. Ved betalingen av leiene skal en benytte seg av den implisitte renten, hvis den renten kan fastsettes. Om dette ikke er mulig skal leietaker bruke den marginale lånerenten (IFRS 16.26).

Den implisitte renten i en leieavtale er beskrevet som: *renten som gjør at nåverdien av leiebetalinger og ikke garantert restverdi blir lik summen av virkelig verdi på leieobjektet og utleiers direkte kostnader ved å etablere leiekontrakten* (IFRS 16.A).

Den marginale lånerente er: *renten som leietaker i et tilsvarende økonomisk miljø ville måtte betale for å låne, over en tilsvarende periode og med tilsvarende sikkerhet, et beløp nødvendig for å erverve en eiendel med tilsvarende verdi som bruksretteeiendelen* (IFRS 16.A). Hvordan bedriftene i utvalget har løst dette vil vi se på i analysekapittelet.

I den nye standarden skal i hovedsak alle leieavtaler behandles likt, der alle eiendeler og leieforpliktelser blir balanseført hos leietaker (IFRS 16.22). Dette kan medføre at leietakere vil oppdage økning i både eiendeler og gjeld.

Til tross for at det står at nesten alle leieavtaler skal behandles likt, finnes det også noen unntak. Eiendelene og leieforpliktelsene en leietaker kan slippe å balanseføre, er avtaler som har korte leieperioder, eller der eiendelen en leier har lav verdi (IFRS 16.5). Disse avtalene kan resultatføres lineært over leieperioden. Om det blir tilfellet at en benytter seg av resultatføringen skal dette opplyses om i notene (IFRS 16.6).

Kortsiktig leieavtale

En kortsiktig leieavtale er en avtale på en leieperiode som ikke overstiger 12 måneder (IFRS 16.A). En skal også vurdere om det kan bli endringer i en leieavtale, som kan gjøre at avtalen blir lengre. Om en skal gjøre en slik vurdering av en avtale skal en være rimelig sikker på at bedriften skal benytte den. Avtalen kan ikke regnes som en kortsiktig leieavtale om kjøpsopsjon er en del av avtalen, og utleier kjøper eiendelen når leieperioden er over (PWC, 2021c).

Eiendeler med lav verdi

Når en skal vurdere pris på eiendeler skal en ikke tenke på den faktiske alderen på eiendelen, men ta utgangspunktet i ny pris. En skal heller ikke ta bakgrunn i virksomhetens størrelse, art eller omstendigheter (IFRS 16.B4). Lav verdi har ikke noe eksakt beløp, men eksempler på eiendeler av lav verdi kan være mobiltelefoner, datamaskiner og kontormøbler (IFRS 16.B8).

I IFRS 16 skal en nå se bort ifra å skille mellom operasjonell og finansielle leieavtaler. På grunn av at uansett eiendel, blir rett-til-bruk eiendelen overført fra utleier til leietaker for en avtalt periode (PWC, 2021c).

2.6 Hvilke krav IFRS 16 har til noteopplysningene

Kravene til notene i den nye leieavtalen omhandler måling, presentasjon og innregning av avtalene. (IFRS 16.1). Måling betyr at en måler verdien av en eiendel på iverksettelsestidspunktet (IFRS 16.23) Om det oppstår endringer i leieavtalen må en foreta nye målinger (IFRS 16.36).

Under står det hva leietaker skal balanseføre eller opplyse om i notene, som er sitert fra Sticos sin norske oversetting av IFRS 16 (Sticos, 2021a);

Presentasjon

47.

En leietaker skal enten presentere i balanseoppstillingen eller opplyse i notene om

a) bruksretteiendeler atskilt fra andre eiendeler. Dersom en leietaker ikke presenterer bruksretteiendeler atskilt i balanseoppstillingen, skal leietaker

i) presentere bruksretteiendeler innenfor samme regnskapspost som der de tilsvarende underliggende eiendelene ville blitt presentert dersom de var eid, og

ii) opplyse om hvilke regnskapsposter i balanseoppstillingen som omfatter disse bruksretteiendelene,

b) leieforpliktelser atskilt fra andre forpliktelser. Dersom en leietaker ikke presenterer leieforpliktelser atskilt i balanseoppstillingen, skal leietaker opplyse om hvilke regnskapsposter i balanseoppstillingen som omfatter disse forpliktelsene.

Punkt 47 handler om hva det er krav at en skal presentere i balanseoppstillingen eller informere om i notene. Rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser er postene som det nå er krav å opplyse om (IFRS 16.47).

I punkt 53 står det hvilke beløp leietaker skal informere om i rapporteringsperioden (IFRS 16.53). Vi har valgt å fokusere på fire av dem, som vi skal finne i årsrapportene til utvalget.

a) Avskrivningsbeløpet for bruksretteiendeler etter klasse av underliggende eiendel.

b) Rentekostnader for leieforpliktelser.

g) Samlede utgående kontantstrømmer for leieavtaler.

j) Den balanseførte verdien av bruksretteiendeler ved slutten av rapporteringsperioden etter klasse av underliggende eiendel.

Disse punktene vil vi bruke når vi skal analysere bedriftene for å se om de følger standarden.

Punkt 53 handler i hovedsak om beløp som hører til forskjellige poster, som leietaker skal informere om. Det er krav å informere brukerne av finansregnskaper skal ha et grunnlag for å kunne vurdere virkningen på leieavtaler (IFRS 16.53).

I punkt 54 blir det skrevet at en skal fremstille opplysningene fra punkt 53 i en tabell, med mindre et annet format er mer hensiktsmessig. En leietaker skal også informere om beløp for hver rapporteringsperiode (IFRS 16.54).

Unntak som benyttes skal opplyses om i notene. Kortsiktige leieavtaler eller leieavtaler med eiendeler av lav verdi er unntak som skal opplyses om, i tillegg skal leietaker informere om leieavtaler i en enkel note (IFRS 16.5). Dette er noe vi vil se om utvalget har benyttet seg av.

2.7 Implementering av IFRS 16

Som kjent måtte IFRS 16 implementeres fra 1. januar 2019. Ved overgangen til IFRS 16 har IASB gitt bedriftene to måter å innføre den nye standarden. De kunne enten bruke full retrospektiv metode eller modifisert retrospektiv metode. De måtte allikevel velge en metode for alle leieavtalene (PWC, 2021a).

- Full retrospektive metoden: Denne metoden krevde at en fulgte reglene i IAS 8. De måtte starte bruken av IFRS 16 allerede fra 1. januar 2018, ved at de i 2018 måtte føre leieavtalene både etter IAS 17 og IFRS 16. Noe som ville være både tidkrevende og mer kostbart (PWC, 2021a).

- Modifisert retrospektiv metode: Her trengte ikke bedriftene å fremlegge noe sammenligningsregnskap i forbindelse med overgangen fra IAS 17 til IFRS 16 (PWC, 2021a). Noe som gjør at denne metoden ble mindre tidkrevende og ikke så kostbart.

Dersom leieavtalen var klassifisert som en operasjonell leieavtale under IAS 17 trengte ikke bedriftene å innregne disse i balansen. For å få de med under IFRS 16 måtte de først anerkjenne en leieforpliktelse, som de videre målte etter nåverdien av gjenværende leiebetalinger, som de diskonterte med den implisitte renten fra avtaleinngåelsen (PWC, 2021b).

Det finnes to måter å foreta målinger av en rett-til-bruk-eiendel. Enten ved å innregne den som at en alltid har brukt IFRS 16, eller ved å innregne den resterende avtaletiden der en har trukket fra tidligere års leiebetalinger (PWC, 2021b). Forskjellen her blir når i leieperioden bedriftene velger å innregne rett-til-bruk eiendelen.

Når en bruker den modifiserte retrospektive metoden kan en bruke den samme diskonteringsrenten på flere avtaler dersom en finner likheter i avtalene. En kan velge at avtaler som har mindre enn 12 måneder igjen av leieperioden ikke trenger å innregnes i balansen (PWC, 2021a). En bruker diskonteringsrenten for å justere leiebetalingene.

En skal benytte seg av diskonteringsrenten dersom det skjer en endring i leieperioden eller endring i vurdering av leieavtalen (IFRS 16.40). I analysen vår vil vi se om bedriftene benytter seg av diskonteringsrenten.

Selskapene er ikke pålagt å revurdere kontrakter som under IAS 17 ikke ble klassifisert som en leieavtale (PWC, 2021a). Dersom bedriften under IAS 17 ikke klassifiserte en avtale som en leieavtale eller leieforpliktelse, trengte de heller ikke å revurdere denne avtalen når de gikk over til IFRS 16.

EY er et internasjonalt revisorfirma. De gjennomfører praksisundersøkelse blant norske børsnoterte selskaper. Praksisundersøkelsen setter søkelys på hva som rører seg i regnskapsbransjen. Praksisundersøkelsen i 2019 satte søkelys på implementeringen av IFRS 16 i Norge. Der kunne en se at de fleste hadde valgt å bruke den modifiserte retrospektive metoden. Trenden i Europa ved de største foretakene er å bruke den fulle overgangsmetoden. Dette gir et bedre bilde til regnskapsbrukerne når det kommer til verdsettelse og trender (Kvifte, Puri, Strandvold, & Daltveit, 2019).

	How to adopt IFRS 16 leases?	
	Full retrospective approach	Modified retrospective approach
Current Period (2019)	IFRS 16	IFRS 16
Prior Period (2018)	IFRS 16	IAS 17
Date of equity adjustment	1 January 2018	1 January 2019
Costs	\$\$\$\$	\$\$
Comparability	✓✓✓✓	x

Figur 2: Hvordan implementere IFRS 16

(Nakisa, 2021)

Som vi kan se ut fra figur 2. vil fordelene med å bruke den modifiserte retrospektive metoden være at en slipper å vise til sammenligningstall fra 2018. Det vil også medføre mindre kostnader ved denne metoden og det vil ikke være like tidkrevende. Ulempen ved å bruke den modifiserte metoden er at en ikke vil ha et sammenligningsgrunnlag.

2.8 Sammendrag av de viktigste endringene

Her vil vi gå gjennom endringene vi har funnet fra den gamle til den nye standarden, og svare på det første forskningsspørsmålet. Vi kan først se på hvordan de to forskjellige standardene presenterer formålet for standarden.

IAS 17 hadde en veldig kort presentasjon av formålet, mens IFRS 16 går mye grundigere til verks, og de poengterer at standarden er der for å hjelpe regnskapsbrukerne.

Videre kan vi se på hvordan de definerer en leieavtale under IFRS 16 og IAS 17. IAS 17 skriver mer om retten til å bruke en eiendel i en avtalt periode, mens IFRS 16 skriver om å overdra rett-til-bruk eiendelen for en avtalt periode.

I forbindelse med utgivelsen av IFRS 16 ga PWC ut et sammendrag i 2016, der de gikk gjennom den nye standarden og sammenlignet den med IAS 17. I figur 3. viser PWC en oversikt over de viktigste endringene fra IAS 17 til IFRS 16.

Område	IFRS 16	IAS 17/IFRIC 4
Definisjon av en leieavtale	Rett til å bruke en eiendel, dvs: <ul style="list-style-type: none"> identifisert eiendel, og rett til å kontrollere bruken 	Generelt lik IFRS 16, men forskjeller i detaljer i veiledning
Skille elementene i sammensatte leieavtaler	Separat element, dersom: <ul style="list-style-type: none"> selvstendig fordel for leietaker, og ikke sterkt avhengig av eller svært beslektet med andre elementer i avtalen 	Ingen spesifikk veiledning (unntatt for leie av tomt og bygning)
Samlet vurdering av kontrakter	Vurder kontrakter samlet dersom visse kriterier er oppfylt	Ingen omfattende veiledning (se SIC 27)
Unntak		
Kortsiktig leieavtale (leietaker)	Leieperioden < = 12 måneder (forutsatt at det er ingen kjøpsopsjon)	Nei
Liten verdi eiendeler (leietaker)	Verdi < = USD 5 000	Nei
Regnskapsføring for leietaker		
Balanse	Bruksrett og leieforpliktelse for nesten alle leieavtaler	<u>Operasjonell leie:</u> Ingen eiendel eller forpliktelse innregnes (kun periodisering og forskudd) <u>Finansiell leie:</u> Leid eiendel og leieforpliktelse
Variabel leie	Del av leieforpliktelse hvis de er basert på indeks/rente	Ikke en del av leieforpliktelsen
Resultatregnskap	En metode <ul style="list-style-type: none"> Bruksrett: Avskrivninger Leieforpliktelse: Amortisert kost (effektiv rente) Variabel leie ikke inkludert i leieforpliktelse (dvs. ikke basert på indeks/rente)	<u>Operasjonell leie:</u> Linear periodisering av leiebetalinger <u>Finansiell leie:</u> Leid eiendel: Avskrivninger Leieforpliktelse: Amortisert kost (effektiv rente) Variabel leie ikke inkludert i leieforpliktelse
Kontantstrømoppstilling	<u>Leiebetaling som representerer tilbakebetaling av hovedstoldelen:</u> Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter <u>Leiebetaling som representerer rentebetalings:</u> Kontantstrøm fra driften eller finansieringsaktiviteter (avhengig av foretakets policy) <u>Betaling for kortsiktige leieavtaler, for leie av eiendeler med liten verdi og variabel leie som ikke er inkludert i leieforpliktelsen:</u> kontantstrøm fra driften	Operasjonell leie: Kontantstrøm fra driften Finansiell leasing: Likt med IFRS 16

Figur 3: PWC oversikt over endringen av standardene (PWC, 2021b)

Som vi kan se i figur 3. og som vi har nevnt tidligere i kapittelet er skille mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler tatt bort i IFRS 16. En kan se at nesten alle leieavtaler skal inn i balansen, mens under IAS 17 var det kun de finansielle leieavtalene som ble regnet inn. I resultatregnskapet er det under IFRS 16 kun 'en metode' å bruke, mens under IAS 17 var det forskjell på om en leieavtale var operasjonell eller finansiell.

For å oppsummere det første forskningsspørsmålet er hovedendringene der skille mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler nå borte hos leietakerne. En av de største grunnene til at det ble opprettet en ny standard, var for å tette hullene i regnskapet som oppsto ved bruk av dette skillet. En annen grunn var at IAS 17 hadde større rom for skjønn, som gjorde at regnskapene ble mindre asymmetriske. I den nye standarden har regnskapsbrukerne nå større mulighet til å sammenligne og verifisere regnskapene ved at bedriftene i større grad operere med de samme forutsetningene.

2.9 Nøkkeltall

Nøkkeltall finner vi i alle årsregnskap, og er der for å hjelpe regnskapsbrukerne å forstå selskapenes økonomiske situasjon. Et årsregnskap for et børsnotert selskap, må blant annet inneholde resultatregnskap, balanseoppstilling og kontantstrøm jf. Rskl. §3-2. Nøkkeltall som PWC mener har fått en effekt hos leietaker etter at den nye standarden ble tatt i bruk, og som skal hjelpe oss å svare på det andre forskningsspørsmålet er selskapenes gjeldsgrad, avskrivninger, EBIT og EBITDA (PWC, 2021b).

Fra oppstillingene har vi hentet ut nøkkeltall til analysen. I resultatregnskapet finner vi EBIT og EBITDA, i balanseoppstillingen har vi eiendeler, egenkapital og gjeld og i kontantstrømmen finner vi avskrivningene. Disse tallene vil vi ta med videre i analysedelen.

- Gjeldsgraden skal vise hvor mye av kapitalen som er finansiert utenfor bedriften og hvor mye som er finansiert av eierne. En kan si at jo lavere tall en har, desto bedre soliditet har bedriften. Er taller 1 vil det si at egenkapital og gjeld er lik. Høyere tall vil si at en har høyere gjeld enn egenkapital (Kristoffersen, 2016, ss. 465-466). En finner gjeldsgraden ved å dele gjeld på egenkapital (Langli, 2016, s. 696).
- Avskrivninger handler om at en fordeler eiendelens verdi over eiendelens levetid, der en avskriver en gitt sum over den økonomiske levetiden til gjenstanden (Baksaas & Stenheim, 2020, s. 410). Den nye standarden gjør at rett-til-bruk eiendelene blir overført til leietaker, og eiendelen må derfor avskrives.
- EBIT er earnings before interest and taxes, som også går under navnet driftsresultat. En finner driftsresultat med å se på resultatet før renter og skatt. Det som gjør denne posten interessant er at den inkluderer avskrivninger, som bedriftene nå må føre opp i balansen (PWC, 2021b).
- EBITDA er earnings before interest, taxes, depreciations and amortizations, som på norsk er resultatet før renter, skatt, avskrivninger og amortiseringer. Både avskrivninger og amortiseringer blir kostnadsført i regnskapet. Avskrivninger kan for eksempel være verdireduksjon av driftsmidler, mens amortisering kan være avskrivning på goodwill (Langli, 2016, s. 151). Denne posten vil vi se nærmere på da andre driftskostnader nå vil bli redusert siden leieavtalene skal balanseføres.

Vi har valgt å ta med disse nøkkeltallene i analysen vår, da vi også tror at selskapene i utvalget vårt har hatt en effekt innenfor disse postene da IFRS 16 kom på banen.

PWC har skrevet om hva bedriftene kan forvente i regnskapet etter implementeringen som en kan se nedenfor. I figur 4. ser en at effekten av IFRS 16 vil ha en økning på alle nøkkeltallene vi har valgt å analysere (PWC, 2021b).

Nøkkeltall	Beregning	Effekt av IFRS 16
Gjeldsgrad	Gjeld/Egenkapital	Økning (fordi de fleste leieavtaler som tidligere ble regnskapsført som operasjonelle nå vil balanseføres)
EBIT	Resultat før renter og skatt	Økning (fordi avskrivningene som kommer i tillegg er lavere enn leiekostnaden for operasjonelle leieavtaler som tas ut av driftsresultatet)
EBITDA	Resultat før renter, skatt og avskrivninger	Økning (fordi leiekostnaden ikke lenger er med i EBITDA)
Kontantstrøm fra driften	-	Økning (fordi noen eller alle leiebetalinger flyttes til kontantstrøm fra finansiering)
ROCE	EBIT/(EK pluss finansielle forpliktelser)	Avhengig av leieporteføljen (både EBIT og finansielle forpliktelser vil øke)
Netto rentebærende gjeld målt mot EBITDA	NIBD/EBITDA	Avhengig av leieporteføljen (både EBITDA og netto rentebærende gjeld vil øke)

Figur 4: Aktuelle nøkkeltall fra PWC

(PWC, 2021b)

2.10 Tematilsyn fra Finanstilsynet

I januar 2021 kom det ut et tematilsyn gjort av Finanstilsynet. Formålet med tilsynet var å se hvordan de forskjellige bedriftene hadde praktisert den nye standarden, knyttet til leieavtaler. De hadde også en forventning om at den nye standarden ville ha en påvirkning på regnskapet, og at bedriftene måtte gjøre vesentlige grep og vurderinger når de skulle innføre den nye standarden (Finanstilsynet, 2021).

Finanstilsynet hadde gjennomgang av 10 bedrifter, som de har gjennomgått årsregnskapene til i 2019 og delårs rapportene for første halvår av 2020. De oppgir at utvalget deres er for lite til å si at dette er normen hos alle brukerne av IFRS i Norge, men at alle bør gå gjennom punktene som blir påpekt i rapporten og eventuelt gjøre forbedringer (Finanstilsynet, 2021). Finanstilsynet har valgt et bredt utvalg på både størrelse og hvilke typer leieavtaler bedriftene har. Av utvalget deres har to bedrifter valgt å gå for full retrospektiv metode.

Fremgangsmåten da de skulle gjennomføre tilsynet var at de sendte forespørsel om informasjon til de forskjellige bedriftene. Som betyr at de i sitt tilsyn har tilgang til dypere informasjon enn det vi har, da vi kun bruker årsregnskapene som informasjonskilde.

De oppgir at flere av bedriftene har mangelfulle opplysninger når det kommer til balanseoppstilling, noteopplysninger og kontantstrømmen.

Finanstilsynet påpeker at de finner flere svakheter i de noteopplysningene de får av bedriftene. Både når det gjelder kvaliteten, innholdet og at de ikke innfrir opplysningsformålet i IFRS 16 (Finanstilsynet, 2021).

Når det gjelder diskonteringsrente under IFRS 16 er det skjønn knyttet til beregningen av den marginale lånerenten. I rapporten har de utvalgte bedriftene hatt en stor variasjon med måten de har løst dette på (Finanstilsynet, 2021).

Når det gjelder leieperiodene har flere av bedriftene gjort vurderinger der de har fastsatt leieperioden for leieavtalene, men Finanstilsynet mener å ha funnet noe manglende noteopplysninger knyttet til dette. Det er viktig at noteopplysningene inneholder slik informasjon, slik at brukerne av finansregnskapet får full informasjon (Finanstilsynet, 2021).

Den nye standarden førte til at bedriftene fikk en lavere driftskostnad siden de operasjonelle leieavtalene fra IAS 17 ikke lenger blir kostnadsført, men nå må inn i balansen og avskrives.

2.11 Artikkel fra revisjon og regnskap om leieavtaler i balansen

Denne artikkelen har vi hentet fra Revisjon og Regnskap, utgave 6. 2020 der Steinar S. Kvifte og Alvar A. Strandvold på vegne av EY har skrevet en artikkel basert på en praksisundersøkelse, som er gjennomført av EY av børsnoterte selskaper. Med grunnlag i hvilken praksis de forskjellige bedriftene har brukt i forbindelse med implementeringen av IFRS 16.

Det første de tar opp i artikkelen er at det er variert presentasjonspraksis ved bruk av IFRS 16. Enten kan de oppføre egne linjer i balansen hvor de presenterer rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser, eller å ha de sammen med andre eiendeler og forpliktelser, og bare opplyser i notene hvor de forskjellige tilhører (Kvifte & Strandvold, 2020). I undersøkelsen ser de at presentasjonspraksisen på dette felte er tilnærmet lik, en kan se at begge metodene blir brukt like mye. De fant også ut at selskapene som skilte rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser på egne linjer hadde en vesentlig høyere overgangseffekt ved IFRS 16. Vi vil se om selskapene i vårt utvalg, skiller ut rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser i årsregnskapene. I de forskjellige næringene på Oslo Børs kunne en se at forskjellene gikk igjen i næringene. I kommunikasjon og forbruksvarer kunne en se at 86% og 100% skrev på egne linjer, mens i finans og egenkapitalbevis er det kun 29% og 15% som bruker egne linjer for rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser (Kvifte & Strandvold, 2020).

En kunne ut fra dette se en videre sammenheng ved at kommunikasjon og forbruksvarer var de næringene hvor totalkapitalen hadde gjennomsnittlig størst virkning.

Hvordan finne diskonteringsrenten

Når en skal beregne leieforpliktelsen er det diskonteringsrenten som er mest sentral. Siden lånevdragene skal diskonteres med den implisitte renten i avtalen. En ser ofte at det er den marginale lånerenten som blir brukt da den implisitte renten ikke alltid er like enkel og fast sette. Diskonteringsrenten er individuell både for bedriften og for leieavtalene (Kvifte & Strandvold, 2020).

I praksisundersøkelsen oppga bedriftene diskonteringsrenten, her så man et stort spenn mellom renten til de forskjellige bedriftene. Den varierte fra 2% til 13.1% og gjennomsnittet var på 4,72% (Kvifte & Strandvold, 2020). Selv om det ikke er et krav å opplyse om diskonteringsrenten var det kun 8% av bedriften som ikke oppga sin diskonteringsrente.

Alternative resultatmål

APM (alternative performance measures) eller alternative resultatmål som det kalles på norsk, er blitt mer og mer tatt i bruk de senere årene. APM-er blir brukt for å vise andre nøkkeltall som kan være aktuelle for regnskapsbrukere. Under APM-er finner vi både EBIT, EBITDA og netto rentebærende gjeld.

Artikkelen legger vekt på bruken av netto rentebærende gjeld, da praksisen for hvordan man regner ut den rentebærende gjelden er forskjellig i selskapene. Netto rentebærende gjeld viser hvor mye gjeld som er tatt opp for å finansiere bedriften utenom egenkapital (Jonassen, 2021).

Verken IFRS eller andre regelverk har noe klar definisjon for hvordan netto rentebærende gjeld skal utarbeides. Derfor er det ulik praksis i bedriftene for hva de tar med fra eiendeler og gjeld i balansen. Siden det i IAS 17 var et skille mellom finansielle og operasjonelle leieavtaler. Det dukket opp nye utfordringer siden leieforpliktelser også kan være aktuelle å bruke, når en skal finne netto rentebærende gjeld (Kvifte & Strandvold, 2020).

Av de 90 bedriftene som bruker netto rentebærende gjeld, var det kun 39% som oppgav at de hadde brukt leieforpliktelsene da de regnet frem den rentebærende gjelden. De påpeker at også Finanstilsynet har observert en varierende praksis i bruken av netto rentebærende gjeld. I analysen vår vil vi se på hvilke bedrifter som har med netto rentebærende gjeld og om de har innregnet leieforpliktelsen.

3 Metode

I dette kapittelet vil vi berette både hva kvantitativ- og kvalitativ metode er, begrunne hvorfor vi valgte begge metodene, og forklare hvordan vi gikk frem for å samle inn informasjonen vi skulle bruke for å besvare vår problemstilling og forskningsspørsmål.

3.1 Valg av metode

En metode handler mye om hvordan en velger å gå frem for å få informasjon, hvordan denne informasjonen skal behandles og hva den forteller oss (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2011, s. 33). Hvordan en velger å hente informasjon er det som skiller mellom kvantitativ og kvalitativ metode.

Forskjellen på disse metodene er hvordan man velger å samle inn informasjon. Velger en å hente fakta fra observasjoner eller rapporter og gjør en analyse av tekstene, kaller vi dette for dokumentanalyse. Denne form for analyse går under metoden kvalitative data (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2011, s. 37). Om en velger å benytte datainformasjon, kan en bruke et skjema, der det samme skjemaet blir brukt hos alle enhetene som er med i undersøkelsen. Dette vil da gå under kvantitativ metode (Grønmo, 2020).

Fordelen med å bruke begge metodene for å besvare vår problemstilling, er at vi vil få et helhetlig bilde med både informasjon rundt noteopplysninger og nøkkeltall fra årsrapportene. Hadde vi kun benyttet oss av den kvalitative metoden, ville vi ikke hatt noe tall som kunne vise hvor stor den økonomiske forandringen hadde vært.

Ulempen med å bruke begge metodene i vår oppgave er at vi må bruke mer tid på å finne ut om det er en forbindelse mellom tallene og forklaringene i årsrapportene opp mot effekten til IFRS 16.

Vi har valgt å ta i bruk begge metodene, siden problemstillingen og forskningsspørsmålene våre har behov for å sammenligne både noter og tall fra årsrapportene.

3.2 Forskningsmetode

I forskningsprosessen har vi tatt for oss et utvalg på åtte bedrifter der vi vil se nærmere på deres årsregnskap fra 2018 og 2019. Vi valgte årsregnskapet for 2018 da dette var siste året bedriftene kunne bruke IAS 17. Vi ville se om de begynte å forberede seg på at IFRS 16 skulle komme, da 2019 var det første året alle bedriftene var nødt til å ha tatt i bruk IFRS 16.

I årsrapportene ønsker vi å finne mest mulig opplysninger knyttet til IFRS 16. Som vi skrev i kapittel 3.1, har vi derfor valgt å benytte oss av begge metodene for å finne informasjonen vi

er ute etter. Vi vil bruke kvalitativ metode for å analysere innholdet som omhandler IFRS 16 i rapportene til de forskjellige bedriftene, og tolke forskjellene fra 2018 til 2019. Siden vi i tillegg har valgt kvantitativ metode, vil vi også benytte den anledningen til å studere nøkkeltallene, å se om den nye standarden har hatt en effekt på disse områdene. Når vi skal analysere notene og nøkkeltallene vil vi sette opp punkter for å se om vi klarer å finne det igjen hos bedriftene i utvalget.

3.3 Utvalgsstrategi

Når en skal velge utvalgsstrategi er det viktig å samle inn nok data til det oppnås en form for metning. Vi har valgt å bruke åtte bedrifter, og ser på dette som et hensiktsmessig utvalg for vår problemstilling. Utvalget vi har valgt representerer forskjellige næringer. Vi valgte de åtte største da vi tror de vil bli mest påvirket av standard endringen, og at kontrastene hos bedriftene som driver med leie av eiendeler vil være større fra IAS 17 til IFRS 16 hos dem.

Vi mener derfor at disse åtte børsnoterte bedriftene skal gi oss et godt overblikk i forbindelse med standard endringen. Vi valgte å gå for Aker BP, Equinor, Yara, MOWI, Orkla, DNB, Gjensidige Forsikring og Telenor. De hadde gjennomsnittlig høyest markedsverdi på Oslo børs i 2019. Noen av bedriftene vi har valgt opererer i samme bransje, men vi får også innsyn i flere forskjellige bransjer. Vi tenker at det vil være interessant og vi vil få et bredere spekter av effekten på den nye standarden i de forskjellige næringene.

Siden vi har valgt disse åtte bedriftene er det ikke lenger et tilfeldig utvalg. Tilfeldig utvalg ville vært om vi trakk tilfeldige informanter fra en liste med kriterier. (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2011, s. 115). I vårt tilfelle har vi vært inne på Oslo børs for å finne ut, hvilke bedrifter som hadde høyest markedsverdi i 2019.

Vi ser også når vi går gjennom årsrapportene til de forskjellige bedriftene at vi finner en del ulikheter. Dette har igjen med at de åtte bedriftene vi har valgt driver innen forskjellige næringer.

Siden vi har valgt å gå gjennom årsregnskapene til de utvalgte bedriftene både for 2018 og 2019, ønsker vi å se hvilke forutsetninger de valgte å ta i 2018 når de visste at det kom en standard endring fra 1. januar 2019. Vi ønsker å se hvor mye de utvalgte skriver om IFRS 16 i disse årene og forventningene til endringer i nøkkeltallene.

3.4 Forskningsprosessen

Vi startet prosessen med å finne frem årsregnskapene til de forskjellige bedriftene for 2018 og 2019. Vi gikk gjennom og kopierte avsnitter der bedriftene hadde skrevet om IAS 17, leieavtaler og IFRS 16. Dette samlet vi i en felles Word fil, for å finne den informasjonen vi ønsket å analysere videre. Vi brukte punkter for å finne data i noteopplysningene knyttet til informasjonen og unntakene som ble brukt ved implementeringsovergangen.

Oversikt over punktene vi brukte:

- Hvilken metode de har brukt når de skulle implementere IFRS 16.
- Hvilke unntak de har valgt å benytte seg av.
- Om de har oppgitt diskonteringsrenten, implisitt rente eller marginal lånerente.
- Oppgir bedriftene rentekosten knyttet til leieforpliktelser.
- Benytter de seg av alternative resultatmål (APM).
- Om de har brukt netto rentebærende gjeld.
- Skiller de ut rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser.
- Om de har balanseført verdien av rett-til-bruk eiendel ved slutten av perioden, etter klasse av underliggende eiendel.
- Hvilke opplysninger de oppgir som omhandle IFRS 16.

Deretter brukte vi et skjema for å finne effekten av våre utvalgte nøkkeltall. Skjemaet hjalp oss med å definere graden av effekten til utvalget. Vi satt opp nøkkeltallene og ga bedriftene poeng etter om de hadde opplyst om effekt ved implementering av IFRS 16 i årsrapporten. Nøkkeltallene vi har valgt er: eiendeler, egenkapital, gjeld, gjeldsgrad, avskrivninger, leieforpliktelser, EBIT og EBITDA.

Poengoversikt:

Stor effekt	7-8
Middels effekt	4-6
Liten effekt	1-3
Ingen effekt	0

Tabell 1: Poengoversikt

Skjemaet gjorde det lettere for gruppen og finne sammenligningspunkter. Resultat etter bruk av skjemaet finner en i vedlegg 1. s. 55

Vi har kommet frem til to forskningsspørsmål som skal hjelpe oss med problemstillingen vår.

1. *Hva var hovedendringene og hvorfor måtte standarden bli endret på fra IAS 17 til IFRS 16?*

Her gikk vi gjennom regelverkene i den gamle og nye standarden, og brukte dokumentanalyse for å se på endringene. Avslutningsvis i kapittel 2 etter teorigjennomgangen, oppsummerte og svarte vi på dette spørsmålet.

2. *Hva ble skrevet i noteopplysningene til bedriftene i utvalget vårt i 2018 og 2019 om IFRS 16?*

For å besvare dette forskningsspørsmål brukte vi dataene vi fant i noteopplysningene og nøkkeltallene i analysen, og brukte oppsummeringen i kapittel 5.1 for å besvare dette spørsmålet.

3.5 Forskningskvalitet

Forskningskvalitet kjennetegnes med reliabilitet og validitet.

Reliabilitet handler om å ha pålitelig data i forskningen. Pålitelighet kan måles opp mot nøyaktigheten av undersøkelsen, hvilke data en velger å benytte, hvordan en har valgt å samle inn data og hvordan en velger å bearbeide det. Poenget her er å få inn nøyaktig informasjon. Vi har derfor valgt å bruke årsregnskapene som kilde i forskningen vår, ettersom rapportene må bli godkjent av revisorer, som gjør at vi anser årsrapportene pålitelige og troverdige (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2011, s. 44).

Begrepet validitet bruker en for å finne ut hvor gode eller hvor relevante dataene er i forhold til utvalget som blir representert. Gruppen skal finne ut om dataene vi har valgt er tilstrekkelig gode nok, og om de er relevante nok for å finne ut det vi ønsker i forskningsprosessen. Det er ikke gitt at validitet skal oppfylles, men det bør gjennomføres et kvalitetskrav, der en vil være i nærheten av en oppfyllelse (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2011, ss. 73-75). Siden vi bruker årsrapportene som er godkjent av revisorer, og standarder som er vedtatt av EU, ser vi på dataene vi finner som valide.

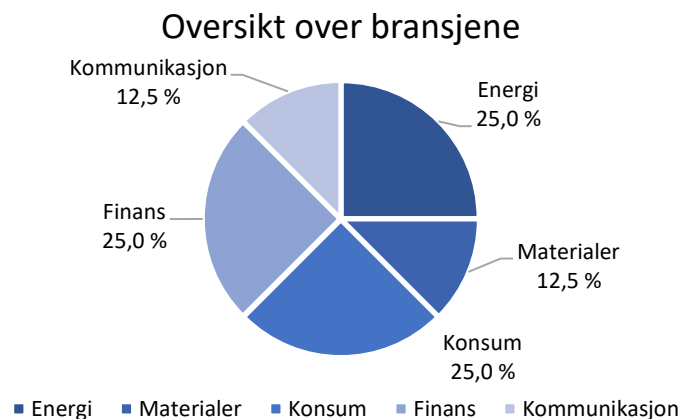
4 Analyser

I dette kapittelet vil vi først kartlegge bedriftene, deretter kommer en oversikt over punktene vi vil undersøke. Videre går vi gjennom noteopplysninger og nøkkeltall bedrift for bedrift. Etter hver bedrift vil vi oppsummere funn knyttet til implementeringen.

4.1 Kartlegging av bedriftene

Her kommer det informasjon om de åtte bedriftene vi har valgt, som viser hvilke næringer de forskjellige selskapene opererer innen.

- Aker BP er et oljeselskap i Norge. Selskapet leter, utvikler og produserer olje og gass (Aker BP, 2019, s. 52). (Energi).
- Equinor er et internasjonalt energiselskap. Bedriften utvikler olje, gass, vind og solenergi (Equinor, 2021). (Energi).
- Yara International er et gjødsel- og kjemikalieselskap. Selskapet produserer mineralgjødsel til landbruk og industriselskaper (YARA International, 2019). (Materialer).
- MOWI er et av verdens største sjømatelskap og størst på oppdrett av atlantisk laks (Mowi, 2021). (Konsumvarer).
- Orkla er et ledende merkevareselskap. De produserer produkter gjennom blant annet Stabburet, Lilleborg, Pierre Robert, Sætre og Panda. (Orkla, 2019, s. 7). (Konsumvarer).
- DNB er Skandinavias største finanskonsern. De tilbyr finansielle tjenester gjennom mobil, nettbank, kundesenter, eiendomsmegling, bankkontorer og internasjonale kontorer (DNB, 2019, s. 12). (Finans).
- Gjensidige Forsikring er et skadeforsikringsselskap. Selskapet tilbyr skadeforsikring, personforsikring og pensjonstjenester (Gjensidige Forsikring, 2019, s. 18). (Finans).
- Telenor er landets største selskap innenfor digitale tjenesteleverandør. De driver med innhold-, telekommunikasjon- og datatjenester (Telenor, 2021). (Kommunikasjon).

Figur 5: Oversikt over hvilken næring bedriftene tilhører

4.2 Analyse av utvalget

Her skal vi se nærmere på de funnene vi har gjort i årsregnskapene til utvalget. Da vi leste årsregnskapene for 2018 og 2019 brukte vi et skjema med punkter for å identifisere informasjonen i noteopplysningene og nøkkeltallene relatert til IFRS 16. Dette har vi oppsummert bedrift for bedrift. Videre vil vi bruke denne oppsummeringen til å analysere om bedriftene hadde en regnskapsmessig effekt fra IAS 17 til IFRS 16. Vi skal også besvare det siste forskningsspørsmålet.

Punktene vi brukte da vi gikk gjennom årsregnskapene:

- Hvilken metode de har brukt når de skulle implementere IFRS 16
- Hvilke unntak de har valgt å benytte seg av
- Om de har oppgitt diskonteringsrenten, implisitt rente eller marginal lånerente
- Oppgir bedriftene rentekostnaden knyttet til leieforpliktelser
- Benytter de seg av alternative resultatmål (APM)
- Om de har brukt netto rentebærende gjeld
- Skiller de ut rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser
- Om de har balanseført verdien av rett-til-bruk eiendel ved slutten av rapporteringsperioden, etter klasse av underliggende eiendel
- Hvilke opplysninger de oppgir som omhandle IFRS 16

Når det kommer til nøkkeltall, har vi sett på:

- Eiendeler
- Egenkapital
- Gjeld
- Gjeldsgrad
- Avskrivninger
- EBIT/Driftsresultat
- EBITDA: Uttrykket EBITDA blir ikke brukt hos alle bedrift, dermed har vi måttet regnet ut dette selv ved å ta utgangspunktet i driftsresultatet og fjerne avskrivninger og amortiseringer.
- Om de hadde leieforpliktelser i balansen før implementeringen

Vi regnet ut i hvilken grad effekten av implementering har på de forskjellige selskapene, ved å gi de poeng ut ifra hvor mange punkter de mener har hatt effekt på implementeringen.

Oversikt over poengene til de forskjellige selskapene finne en i vedlegg 1 s. 55

Da vi så på balansetallene har vi tatt utgangspunkt i årsrapportene til bedriftene i 2019. Der fant vi både 2018 og 2019 verdiene. Sidetallene for hvor i årsrapporten tallene er hentet fra er skrevet i tabellen.

MOWI, Yara og Aker BP har kun utgitt årsrapportene på engelsk, mens de resterende er utgitt både på norsk og engelsk.

4.2.1 Aker BP

Informasjonen hentet fra dette delkapittelet er hentet fra årsrapportene til Aker BP i 2018 og 2019 (Aker BP, 2018), (Aker BP, 2019). Aker BP sine årsrapporter er på engelsk, vi har derfor fritt oversatt dem.

I årsrapportene fra både 2018 og 2019 skriver Aker BP at de har valgt å gå for den modifiserte retrospektive metoden når de skal endre standard fra IAS 17 til IFRS 16. De trenger derfor ikke vise til noe sammenligningsgrunnlag ved overgangen. Aker BP vil også benytte seg av unntaksreglene når det kommer til avtaler med lav verdi, og dersom leieavtalen er under 12 måneder.

Aker BP forklarte i sin årsrapport fra 2018 at IFRS 16 skal ta over fra den gamle standarden IAS 17. De skriver også om innregningen av bruksretten til en rett-til-bruk eiendeler som skal oppføres i balansen. Rett-til-bruk eiendelene blir forklart at de skal avskrives over leieperioden, siden leieperioden som oftest er kortere enn levetiden til eiendelen. De har valgt å skille ut rett-til-bruk eiendelene og leieforpliktelsene i årsrapporten, de har også med en tabell som viser en oversikt over rett-til-bruk eiendelens verdi og avskrivninger på slutten av året (Aker BP, 2019, s. 108).

Bedriften estimerte økning i leieforpliktelsene og rett-til-bruk eiendeler for 400 mill. USD ved den første innregningen 1. januar 2019, som følge av IFRS 16 (Aker BP, 2018, s. 98). Ved implementering av IFRS 16 hadde selskapet ingen forventninger om at det ville bli noe innvirkning på egenkapitalen, det samme gjelder også i resultatregnskapet, siden de tror at mesteparten av rett-til-bruk eiendelene ikke kommer til å belaste resultatregnskapet. Dette er fordi eiendeler som blir leid, nå skal balanseføres og avskrives, ikke kostnadsføres som ble gjort tidligere. Aker BP hadde 23,897 mill. USD i rentekostnader knyttet til leieforpliktelsene i 2019.

Under IAS 17 ble kontantstrømmen i forbindelsene med leieavtaler presentert som drifts- eller investeringsaktivitet, mens i IFRS 16 skal betalinger som omhandler leieavtaler bli presentert under finansieringsaktiviteter. De drar frem plattform som en eiendel, plattformene eies ofte av flere firmaer. De må derfor verdsette eiendelen etter hvor mye eierskap de har til den, dette påvirker hvordan de skal føre leieavtalene i regnskapet. Leieavtalene til Aker BP består av oljefelt, borerigger og skip.

Nøkkeltall for Aker BP (USD)

	31.12.2018	31.12.2019	Endring	Side -2018	Side- 2019
Eiendeler	10 709 371 000	12 226 786 000	1 517 415 000		86
Egenkapital	2 976 539 000	2 367 585 000	-608 954 000		86
Gjeld	7 732 832 000	9 859 201 000	2 126 369 000		86
Gjeldsgrad	2,60	4,16	1,57		
Avskrivninger	678 751 000	705 282 000	26 531 000	107	108
EBIT	1 975 414 000	1 327 241 000	-648 173 000	83	85
EBITDA	2 727 851 000	2 139 115 000	-588 736 000	83	85
Leieforpliktelsener i balansen	0	313 256 000	313 256 000		117
Diskonteringsrente	6,52 %	6,57 %		104	105
Marginal lånerente	5 %	6,7 %		97	98
Netto rentebærende gjeld	1 973 000 000	3 493 000 000	1 520 000 000		12

Tabell 2: Nøkkeltall for Aker BP

Aker BP har hatt en økning i eiendeler på 1 517 mill. USD fra 2018 til 2019. De har innregnet 390 mill. USD i rett-til-bruk eiendeler ved overgangen til IFRS 16 (Aker BP, 2019,

s. 98). Nedgangen i egenkapital kan ikke knyttes til IFRS 16. Aker BP hadde ikke leieavtaler i balansen før implementeringen, de hadde 1 100 mill. USD i operasjonelle leieavtaler, av disse leieavtalene ble en del tatt bort i forbindelse med bruk av unntakene. De innregnet derfor 390 mill. USD som leieforpliktelse 1. januar 2019 (Aker BP, 2019, s. 117). Økning i leieforpliktelser har ført til økning i gjeld, derfor kan økningen i gjeld ses i sammenheng med IFRS 16.

Siden de har mange avtaler som går under unntakene gjør dette at de får en høyere kortsiktig gjeld, derfor kan vi se den høye økningen i gjeldsgraden.

Selskapet har hatt en økning i avskrivninger fra 2018 til 2019. De oppgir ikke om økningen kan relateres til IFRS 16. Avskrivninger knyttet til rett-til-bruk eiendeler var i 2019 på 16,5 mill. USD (Aker BP, 2019, s. 108).

Diskonteringsrenten til Aker BP i 2018 var på 6,52% og i 2019 var den på 6,57% (Aker BP, 2018, s. 104), (Aker BP, 2019, s. 105). Den marginale lånerenten var på 5% i 2018, og i 2019 var den på 6,7% (Aker BP, 2018, s. 97), (Aker BP, 2019, s. 98).

Aker BP valgte å benytte seg av alternative resultatmål. En av disse er netto rentebærende gjeld. For Aker BP var disse i 2018 på 1 973 mill. USD, mens den i 2019 var på 3 493 mill. USD (Aker BP, 2019, s. 12). Aker BP har med leieforpliktelser i sin rentebærende gjeld, vi kan derfor anta at grunnen til den store økningen kan ses i forhold til at de har innregnet flere leieforpliktelser i 2019.

Aker BP skriver ikke noe om at nedgangen til verken EBIT og EBITDA har noe med implementering av IFRS 16. (Vedlegg 1)

Oppsummering

Med opplysningene fra årsrapportene til Aker BP ser vi at de tok i bruk unntaksreglene, og de implementerte standarden ved hjelp av den modifisert retrospektive metoden. Noen av nøkkeltallene til bedriften har blitt påvirket av implementeringen. Med flere leieforpliktelser har Aker BP økt gjelden sin med over 2 mrd. USD. Gjeldsgraden har økt til over 4, dette kan medføre at bedriften får dårligere likviditet. De har også innregnet rett-til-bruk eiendeler hvor økningen i eiendeler blir sett i sammenheng med IFRS 16. Økningen i rett-til-bruk eiendelene førte til at avskrivningene også ble høyere. Aker BP oppgir ikke om dette er i sammenheng med implementeringen, men vi mener at økningen er på grunn av den nye standarden.

Aker BP sin rentebærende gjeld har hatt en økning, dette kan ses i sammenheng med at de har valgt å ta med leieforpliktelser når de regnet den rentebærende gjelden, derfor kan den ses i sammenheng med IFRS 16.

Vi konkludere med at Aker BP fikk en liten effekt ved implementeringen av IFRS 16. Dette på grunnlag av at de kun oppgir, tre av nøkkeltallene vi var på jakt etter hadde en effekt ved implementeringen. (Vedlegg 1)

4.2.2 Equinor

Innholdet i dette kapittelet er hentet fra årsrapportene til Equinor fra 2018 og 2019 (Equinor, 2018), (Equinor, 2019).

Equinor skriver i sine årsrapporter fra 2018 og 2019 at de har gått for den modifiserte retrospektive metoden. De velger også å benytte seg av unntakene når det gjelder avtaler som har mindre enn 12 måneder igjen, og at dersom avtalene er av lav verdi vil disse fortsatt bli ført som en driftskostnad. Equinor skriver at de ikke vil gå gjennom avtaler som ikke ble klassifisert som en leieavtale eller leieforpliktelse under IAS 17.

I 2018 så bedriften for seg at den nye standarden ville øke balansen på cirka 4,2 mrd. USD, men de forventet ikke noe endring på egenkapitalen etter implementering av IFRS 16.

Equinor har sett at standarden vil medføre endringer i regnskapet. Utfordringen er at de jobber med lisenser der flere bedrifter eier lisenser sammen, som fører til at det kan by på utfordringer i hvordan de skal verdsette eierforholdet. Equinor vil med det innregne leieforpliktelsen overfor eiendelen etter eierinteresse i lisensen, og der de har 100% eierskap står de som primæransvarlig. De eiendelene som er aktuelle for Equinor å leie er: felt, borerigger, skip og kontorbygninger.

I de tilfeller der Equinor har primæransvaret for en leieforpliktelse, vil de regne det som salgsinntekter det de andre lisenspartnerne innbetaler til Equinor. Her vil bedriftens kontantstrøm fra operasjonelle forpliktelser øke, men det vil redusere investeringsaktiviteten.

Equinor har valgt å skille ut rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser i årsregnskapet sitt. De har også med en tabell der de viser de balanseførte verdiene og avskrivninger av rett-til-bruk eiendelene på slutten av året (Equinor, 2019, s. 242).

Equinor hadde rentekostnader på leieforpliktelser på 486 mill. USD i 2019 (Equinor, 2019, s. 175).

Nøkkeltall for Equinor (USD)

	31.12.2018	31.12.2019	Endring	Side -2018	Side- 2019
Eiendeler	112 508 000 000	118 063 000 000	5 555 000 000		147
Egenkapital	42 990 000 000	41 159 000 000	- 1 831 000 000		147
Gjeld	69 518 000 000	76 904 000 000	7 386 000 000		147
Gjeldsgrad	1,617	1,868	0,251		
Avskrivninger	9 841 000 000	9 750 000 000	- 91 000 000	175	180
EBIT	20 137 000 000	9 299 000 000	- 10 838 000 000	67	71
EBITDA	29 386 000 000	22 503 000 000	- 6 883 000 000	67	71
Leieforpliktelser i balansen	432 000 000	4 339 000 000	3 907 000 000	198	198
Diskonteringsrente	6 %	6 %	0	177	182
Marginal lånerente		3 %			200
Netto rentebærende gjeld	12 246 000 000	17 219 000 000	4 973 000 000		270

Tabell 3: Nøkkeltall for Equinor

Nøkkeltallene fra tabell 3. viser at Equinor hadde en økning i eiendeler på 5 555 mill. USD. Ved overgangen innregnet de 4 089 mill. USD i rett-til-bruk eiendeler som knyttes til IFRS 16 (Equinor, 2019, s. 200). Equinor hadde finansielle leieforpliktelser som var balanseført til 432 mill. USD per 31. desember 2018. De hadde operasjonelle leieforpliktelser som ikke var innregnet i balansen på 8 253 mill. USD per 31. desember 2018. Når de tar bort leieavtaler som er kortsiktige og avtaler som ikke inneholder ikke-leiekomponenter. Innregner de totalt leieforpliktelser 1. januar 2019 på 4 660 mill. USD (Equinor, 2019, s. 204). Økningen i leieforpliktelser fører til økning i gjeld, økningen kan derfor ses i sammenheng med IFRS 16.

Equinor hadde ingen effekt på egenkapitalen ved implementering. De hadde en samlet nedgang i egenkapitalen på 1 831 mill. USD per 31. desember 2019. Av nedgangen kan 76 mill. USD knyttes til IFRS 16 (Equinor, 2019, s. 200).

Equinor har hatt en reduksjon i totale avskrivninger på 91 mill. USD. De skriver at IFRS 16 har vært med å øke avskrivningene. Rett-til-bruk eiendeler ble avskrevet med 356 mill. USD i 2019 (Equinor, 2019, s. 252).

I den totale endringen i EBIT har Equinor et underskudd på 10 838 mill. USD. EBIT som er knyttet til IFRS 16 hadde en økning på 38 mill. USD, men andre faktorer gjør at den totale EBIT ender i minus (Equinor, 2019, s. 201).

Equinor bruker NON-GAAP i sitt årsregnskap og ikke alternative resultatmål, dette fordi de er underlagt det amerikanske kreditilsynet (SEC) (Equinor, 2019, s. 269). Et av tallene de må oppgi er netto rentebærende gjeld. Hos Equinor var den i 2018 på 12 246 mill. USD, mens den i 2019 var på 17 219 mill. USD (Equinor, 2019, s. 270). Equinor har oppgitt netto rentebærende gjeld i flere versjoner. Den vi har valgt å ta med er den som har inkludert

leieforpliktelsene. Derfor kan økningen knyttes til IFRS 16 da Equinor hadde innregnet flere leieforpliktelser 1. januar 2019.

Diskonteringsrenten til Equinor i 2019 var på 6% (Equinor, 2019, s. 182). Den vektete gjennomsnittlige marginale lånerenten var på 3,1% (Equinor, 2019, s. 200).

Oppsummering

Ut fra opplysningene vi har funnet i Equinor sine årsregnskap skriver de mye om IFRS 16, både i 2018 og 2019. De benytter seg av de unntaksreglene de kan. Når det kommer til nøkkeltallene til Equinor har overgangen hatt innvirkning på alle tre postene i balansen. Equinor hadde betydelige verdier i operasjonelle leieavtaler som ble innregnet ved overgangen, som gjorde til den store økningen i eiendeler. Equinor hadde også en stor økning i gjeld. Med reduksjon i egenkapital førte dette til at de også økte gjeldsgraden sin, slik at de nærmer seg 2.

Vi ser og at de varige driftsmidlene har fått økning i avskrivninger, fordi rett-til-bruk eiendelene nå blir innregnet sammen med varig driftsmidler.

Equinor benytter seg ikke av APM siden de opererer i USA, men da IFRS 16 ble implementert 1. januar 2019 hadde standardendringen en effekt på 38 mill. USD på EBIT. Bedriften fikk en økning i netto rentebærende gjeld, de har valgt å ta med leieforpliktelsene når de regnet den rentebærende gjelden, derfor kan den økningen ses i sammenheng med IFRS 16.

Vi konkludere derfor med at Equinor har hatt en stor effekt på implementeringen, fordi de hadde effekt på syv av de åtte punktene i skjemaet. (Vedlegg 1)

4.2.3 YARA International

Informasjonen oppgitt i dette kapittelet er hentet fra årsrapportene til YARA International fra 2018 og 2019 (YARA International, 2018), (YARA International, 2019). Disse årsrapportene er gitt ut på engelsk derfor har vi fritt oversatt dem.

YARA International (fra nå kun omtalt som YARA) skriver i sine årsrapporter for 2018 og 2019 at de vil benytte seg av den modifisert retrospektive metoden, de vil da ikke oppgi noe sammenligningsregnskap fra tidligere år. Leieavtaler som utløper i 2019 vil de kostnadsføre som kortsiktig leieavtale, de velger derfor å benytte seg av unntaksregelen på dette punktet. Avtaler som er av mindre verdi vil de heller ikke innregne som leieavtaler.

Avtaler som de under IAS 17 ikke hadde klassifisert som leieavtaler eller leieforpliktelser kommer de ikke til å gå gjennom på nytt.

YARA skriver i sin årsrapport for 2018 at de forventet en påvirkning på konsernets konsoliderte balanse ved at de får økt eiendeler og totale forpliktelser. Konsernet forventet at de ville få reduserte leiekostnader, økte avskrivninger og rentekostnader knyttet til overgangen. I note 41 har de skrevet om de nye regnskapsstandardene, hvilke retningslinjer og hjelpemidler som de har valgt å følge ved overgangen. Her skriver de om hvilken metode de har valgt, hvilke unntak de velger å bruke og de oppgir hvilke leieavtaler bedriften opererer med.

De bruker prinsippene for måling og presentasjon av leieavtaler. De skriver at betalingen for leie skal gjøres ved å betale rentekostnader og at rett-til-bruk eiendeler skal avskrives enten over levetid eller avtalt periode. Forpliktelsene de har i forbindelse med leie skal måles til nåverdien av resterende leieavtale. YARA skiller ut rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser i årsregnskapet sitt. De har også med en egen tabell med oversikt over verdiene og avskrivningene til rett-til-bruk eiendelene ved slutten av året (YARA International, 2019, s. 115).

Yara hadde en samlet rentekostnad knyttet til leieforpliktelser på 15 mill. USD (YARA International, 2019, s. 105).

Yara sine store leieavtaler består av land, skip, produktoppbevaringsmidler (lager og terminaler), kontorbygg og andre bygninger. De mindre betydelige leieavtalene til Yara er transport og logistikkeiendeler, maskiner og utstyr, ansattes biler, IT- infrastruktur og kontorutstyr.

Nøkkeltall for Yara International (USD)

	31.12.2018	31.12.2019	Endring	Side -2018	Side- 2019
Eiendeler	16 656 000 000	16 725 000 000	69 000 000		90
Egenkapital	8 910 000 000	8 909 000 000	-1 000 000		90
Gjeld	7 746 000 000	7 816 000 000	70 000 000		90
Gjeldsgrad	0,869	0,877	0,01		
Avskrivninger	755 000 000	765 000 000	10 000 000	96	115
EBIT	402 000 000	989 000 000	587 000 000	61	87
EBITDA	1 523 000 000	2 095 000 000	572 000 000		35
Leieforpliktelse i balansen	23 000 000	432 000 000	409 000 000		125
Diskonteringsrente		4,2 %			10
Marginal lånerente		3,8 %			221
Netto rentebærende gjeld	3 794 000 000	3 725 000 000	-69 000 000	52	36

Tabell 4: Nøkkeltall for Yara

Yara har hatt en økning fra 31. desember 2018 til 31. desember 2019 i eiendeler på 69 mill. USD. De innregnet rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser 1. januar 2019 på 409 mill. USD (YARA International, 2019, s. 125). Yara skriver at de øker avskrivningene, men de skriver ikke om dette ses i sammenheng med IFRS 16. Avskrivninger som er knyttet til rett-til-bruk eiendeler er på 111 mill. USD (YARA International, 2019, s. 124).

Selskapet nevner ikke at EBIT hadde en økning på grunn av overgangen til IFRS 16.

Yara har hatt en økning i EBITDA på 572 mill. USD. Av økningen kan 118 mill. USD knyttes til overgangen (YARA International, 2019, s. 35).

I årsrapporten for 2019 skriver de at den nye standarden representerer en stor endring for hvordan de skal regnskapsføre leiekontraktene. De oppgir at under IAS 17 hadde de totalt 23 mill. USD i leieforpliktelser, mens etter implementering hadde de totalt 432 mill. USD i leieforpliktelser (YARA International, 2019, s. 124).

Yara valgte å benytte seg av alternative resultatmål. En av disse er netto rentebærende gjeld. 31. desember 2018 var den på 3 794 mill. USD (YARA International, 2018, s. 52), den ble oppjustert 1. januar 2019 til 4 203 mill. USD på grunn av IFRS 16. I slutten på 2019 var den på 3,725 mill. USD (YARA International, 2019, s. 36).

Leieforpliktelsene skal diskonteres med den marginale lånerenten de har per 1. januar 2019. Yara oppgir to diskonteringsrenter for 2019. I første halvår var den på 4,7% og andre halvår var den på 3,7% (YARA International, 2019, s. 10). Den marginale lånerenten var på 3,8% (YARA International, 2019, s. 221).

Oppsummering

Fra opplysningene vi har hentet fra årsrapportene til Yara, ser vi at bedriften benytter seg av de mulige unntaksreglene. De har innregnet tallene ved hjelp av den modifiserte retrospektive metoden. Yara hadde noen leieforpliktelser innregnet i balansen før overgangen, men de hadde betydelige verdier i rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser som ble innregnet, som følge av IFRS 16. Vi ser for oss at deler av økningen i avskrivningene kommer fra implementeringen. Gjeldsgraden til Yara har hatt en minimal økning, selv om de innregnet en betydelig verdi i gjeld, slår ikke dette ut på samlede gjelden til YARA på slutten av året.

EBITDA har hatt en økning i forbindelse med IFRS 16. Den netto rentebærende gjelden økte ved implementering, men ved slutten av året har den gått ned.

Vi konkludere derfor med at Yara fikk en middels effekt ved implementeringen av IFRS 16. De hadde fire av åtte punkter som hadde en effekt ved overgangen til ny standard. (Vedlegg 1)

4.2.4 MOWI

Informasjonen i dette kapittelet er hentet fra årsrapportene til MOWI fra 2018 og 2019 (MOWI, 2018), (MOWI, 2019). Siden disse årsrapportene er utgitt på engelsk har vi fritt oversatt dem.

MOWI skriver i sin årsrapport fra 2018 og 2019, at de har valgt å gå for den modifiserte retrospektive metoden i overgangen fra IAS 17 til IFRS 16. De har derfor ikke presentere noe sammenligningsregnskap ved overgangen.

De vil også benytte seg av unntaksreglene ved leieavtaler som har lav verdi og dersom leieavtalen er på kortere enn 12 måneder. I motsetning til den gamle standarden, krever den nye at alle leieavtaler over 12 måneder må anerkjennes med rett-til-bruk eiendeler og tilhørende forpliktelser. Disse skal videre innregnes for hver avtale med nåverdien av leieavtalen. Rentekostnader knyttet til leieforpliktelser var på 21,4 mill. euro i 2019 (MOWI, 2019, s. 193).

De forventet at eiendelene ville øke med cirka 350 mill. euro da de gjennomførte overgangen til IFRS 16 (MOWI, 2018, s. 145). De trodde ikke at overgangen til ny standard ville ha noe påvirkning på den balanseførte verdien av egenkapitalen. MOWI har skilt ut rett-til-bruk eiendelene og leieforpliktelsene i egne linjer. De har også med en tabell som viser den balanseførte verdien og avskrivninger av rett-til-bruk eiendelene på slutten av året (MOWI, 2019, s. 217).

MOWI sine leieavtaler omhandler for det meste eiendommer, fabrikker og utstyr.

Årsregnskapet for 2019 opplyser MOWI om at de har hatt en økning i kontantstrøm fra driften, fra 2018 til 2019 på 138,1 mill. euro (MOWI, 2019, s. 143). Økningen kan hovedsakelig knyttes til implementeringen av IFRS 16, da de nå får økte avskrivninger og nedbetalinger av leieforpliktelser. De har også hatt en økning i renteutgifter i 2019 som også kan knyttes til den nye standarden (MOWI, 2019, s. 141).

Nøkkeltall for MOWI (Euro)

	31.12.2018	31.12.2019	Endring	Side -2018	Side- 2019
Eiendeler	5 145 100 000	5 840 100 000	695 000 000		166
Egenkapital	2 879 000 000	2 892 600 000	13 600 000		166
Gjeld	2 266 100 000	2 947 500 000	681 400 000		166
Gjeldsgrad	0,787	1,019	0,232		
Avskrivninger	149 300 000	157 800 000	8 500 000	187	190
EBIT	925 400 000	617 000 000	-308 400 000	137	140
EBITDA	1 078 800 000	904 100 000	-174 700 000	137	140
Leieforpliktelse i balansen	0	386 000 000	386 000 000		220
Marginal lånerente		3,1 %			221
Netto rentebærende gjeld	1 037 200 000	1 337 200 000	300 000 000	6	8

Tabell 5: Nøkkeltall for MOWI

Eiendelene til MOWI økte med 695 mill. euro, de innregnet leieavtaler for 373,3 mill. euro, økningen på eiendeler kan derfor ses i sammenheng med IFRS 16 (MOWI, 2019, s. 220). Økningen i egenkapital kan ikke knyttes til overgangen. MOWI hadde ingen leieforpliktelser som var innregnet i balansen før implementeringen, men de hadde 584,7 mill. euro i operasjonelle leieavtaler. Av disse ble 373,3 mill. euro innregnet som leieforpliktelser i balansen 1. januar 2019 (MOWI, 2019, s. 220). Den totale økningen i gjeld var på 681,4 mill. euro, økningen kan ses i sammenheng med IFRS 16, siden de nå har innregnet leieforpliktelser.

Avskrivningene har økt, men her oppgir ikke MOWI om dette er relatert til IFRS 16.

Avskrivningene knyttet til rett-til-bruk eiendeler var på 124,8 mill. euro i 2019 (MOWI, 2019, s. 217).

MOWI har ikke oppgitt diskonteringsrenten derfor har vi ikke tatt denne med i tabell 5., men den marginale lånerenten i 2019 var på 3,1% (MOWI, 2019, s. 221).

MOWI benytter seg av alternative resultatmål og en av disse er netto rentebærende gjeld. Den var i 2018 på 1 037,2 mill. euro, mens den i 2019 var på 1 337,2 mill. euro (MOWI, 2019, s. 8). De oppgir ikke om endringen har med IFRS 16 å gjøre, og MOWI tar ikke med leieforpliktelsene i sin netto rentebærende gjeld.

EBIT og EBITDA har begge blitt redusert, heller ikke her skriver MOWI om dette kan ses i sammenheng med IFRS 16.

Oppsummering

Ut ifra opplysningene vi har funnet i årsrapportene til MOWI for begge årene, kan vi se at de har benyttet seg av unntaksreglene ved overgangen. MOWI hadde høye verdier i

operasjonelle leieavtaler før overgangen, og av den totale endringen i eiendeler kan en se at over halvparten av økningen kommer av at de innregnet rett-til-bruk eiendeler. Vi ser også at økningen i gjeld kommer av innregningen av leieforpliktelser i balansen. Ved at gjelden har hatt en betydelig økning i forhold til egenkapitalen har de to postene nærmet seg, og gjort at de har fått økning i gjeldsgrad.

Med disse opplysningene konkludere vi med at MOWI har hatt en liten effekt ved overgangen til IFRS 16. Selskapet hadde tre nøkkeltall med effekt, dette gikk i hovedsak på balansepostene. (Vedlegg 1)

4.2.5 Orkla

I dette delkapittelet har vi hentet informasjonen fra Orkla sine årsrapporter fra 2018 og 2019 (Orkla, 2018), (Orkla, 2019).

I årsregnskapet til Orkla for 2018 skriver de at i løpet av året har gått gjennom alle sine leieavtaler for registrering og beregning, for å finne hvilke avtaler som kommer inn under IFRS 16. De har derfor valgt å ikke benytte seg av unntaket der en ikke trenger å gå gjennom leieavtaler, som under IAS 17 ikke ble klassifisert som leieavtale eller forpliktelse. De har valgt å benytte seg av unntakene som omhandler lav verdi og kortsiktige leieavtaler. Videre skriver de at de i hovedsak eier alle produksjonsmidler og produksjonslokaler selv, og at hovedtyngden av leieavtaler gjelder kjøretøyer, kontor- og lagerlokaler og en større leieavtale med Statkraft og kraftstasjoner.

Orkla valgte å bruke den modifiserte retrospektive metoden. De skriver at det er en økning i egenkapitaleffekten ved implementering av det nye regelverket, og at sammenligningstallene ikke vil bli endret. Rentekostnadene til Orkla knyttet til leieforpliktelsene var på 35 mill. kr i 2019 (Orkla, 2019, s. 175).

I årsregnskapet for 2019 skriver de om kapitalstrukturen, der de blant annet skriver at balansen til konsernet utgjorde 57,4 mrd. kr på slutten av året. Mot at den i 2018 var på 52,5 mrd. kr. Økningen i balansen mener de kommer fra implementeringen av IFRS 16, og uten den hadde balansen vært på 53,8 mrd. kr.

Orkla skiller ut rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser i årsregnskapet sitt, de har også med en tabell med oversikt over rett-til-bruk eiendelenes verdi og avskrivninger på slutten av året (Orkla, 2019, s. 171).

Nøkkeltall for Orkla (NOK)

	31.12.2018	31.12.2019	Endring	Side -2018	Side- 2019
Eiendeler	52 509 000 000	57 413 000 000	4 904 000 000		125
Egenkapital	34 080 000 000	34 912 000 000	832 000 000		125
Gjeld	18 429 000 000	22 501 000 000	4 072 000 000		125
Gjeldsgrad	0,54	0,64	0,10		
Avskrivninger	1 094 000 000	1 145 000 000	51 000 000	168	171
EBIT	4 295 000 000	4 527 000 000	232 000 000	122	124
EBITDA	5 509 000 000	6 270 000 000	761 000 000	122	124
Leieforpliktelser i balansen	30 000 000	1 656 000 000	1 626 000 000		172 og 175
Diskonteringsrente		2,30 %	0	148	173
Marginal lånerente		3,30 %	0		172
Netto rentebærende gjeld	3 037 000 000	6 551 000 000	3 514 000 000		181

Tabell 6: Nøkkeltall for Orkla

Orkla oppgir at effekten ved innregningen av rett-til-bruk eiendeler i forbindelse med implementering var på 1 283 mill. kr (Orkla, 2019, s. 172). Egenkapital ved overgangen til IFRS 16 gikk ned med 112 mill. kr ved implementering av IFRS 16 (Orkla, 2019, s. 127). Egenkapitalen endte med en positiv endring som skyldtes andre faktorer.

Orkla hadde finansielle forpliktelser som var balanseført til 30 mill. kr per 31. desember 2018. De hadde operasjonelle leieforpliktelsene som ikke var innregnet på 1 340 mill. kr per 31. desember 2018 (Orkla, 2019, s. 172).

Orkla skrev at de hadde gjeld knyttet til leieforpliktelser på 1 447 mill. kr den 1. januar 2019, der har de også innregnet avtaler som ikke var operasjonelle under IAS 17 (Orkla, 2019, s. 172). Som etter den nye standarden nå er blitt leieavtaler. Selskapet hadde en økning i gjeld, som kan ses i sammenheng med IFRS 16.

Orkla hadde høyere økning i gjeld enn i egenkapital. De har fortsatt betydelig høyere egenkapital enn gjeld, som gjør at de fortsatt har en gjeldsgrad under 1.

Orkla valgte å benytte seg av alternative resultatmål. Netto rentebærende gjeld som er en av disse, var i 2018 på 3 037 mill. kr, mens den i 2019 var på 6 551 mill. kr (Orkla, 2019, s. 181). Orkla har med leieforpliktelsene i sin netto rentebærende gjeld, økningen kan derfor ses i sammenheng med den nye standarden.

Orkla har hatt en økning i avskrivninger, hva som er direkte knyttet til IFRS 16 blir ikke oppgitt. De årlige avskrivningene knyttet til rett-til-bruk eiendeler er på 472 mill. kr (Orkla, 2019, s. 174).

EBIT hadde en økning på cirka 20 mill. kr som kan skyldes IFRS 16 (Orkla, 2019, s. 173). Økningen i EBITDA har ikke en direkte tilknytning til den nye standarden.

Diskonteringsrenten til Orkla var i 2019 på 2,3% (Orkla, 2019, s. 173). Den marginale lånerenten var på 3,3% (Orkla, 2019, s. 172).

Oppsummering

I opplysningene vi har hentet fra årsrapportene til Orkla fra 2018 og 2019, ser vi at de har benyttet seg av unntakene som handler om lav verdi og kortsiktige leieavtaler. Da IFRS 16 ble implementert brukte Orkla den modifiserte retrospektive metoden ved innføringen.

Eiendelene og gjelden hadde økning, mens egenkapitalen gikk ned etter implementering av IFRS 16. Dette medførte også at gjeldsgraden gikk opp. Orkla oppgir ikke at avskrivningene hadde noe med IFRS 16 å gjøre, men med innregningen av rett-til-bruk eiendeler vil avskrivningene bli høyere. Vi vil derfor si at økning i avskrivningene kan knyttes til IFRS 16.

Orkla fikk en økning på netto rentebærende gjeld, de har valgt å ta med leieforpliktelser når de regnet den rentebærende gjelden, derfor kan den ses i sammenheng med IFRS 16.

Vi konkludere derfor med at Orkla hadde en stor effekt ved implementering av IFRS 16, fordi selskapet hadde syv av åtte punkter der vi registrerer effekt. (Vedlegg 1)

4.2.6 DNB

Dette kapitlet er hentet fra DNB sine årsrapporter fra 2018 og 2019 (DNB, 2018), (DNB, 2019).

Da IFRS 16 ble tatt i bruk av DNB, brukte de den modifisert retrospektive metoden. I årsrapporten til DNB fra 2018 skriver de at rett-til-bruk eiendel skal bli klassifisert som varige driftsmidler i balansen. Leieforpliktelsen skal bli klassifisert som annen gjeld i balansen når de begynner å føre etter IFRS 16. Leieavtalene hos DNB er knyttet til næringseiendom og IT-utstyr.

I årsrapporten skiller DNB ut rett-til-bruk eiendelene og leieforpliktelsene på egne linjer, de har også med en tabell der de oppgir den balanseførte verdien og avskrivningsbeløpet til rett-til-bruk eiendelene på slutten av året (DNB, 2019, s. 190).

De har også valgt å benytte seg av et av unntakene der en eiendel av lav verdi heller blir resultatført enn balanseført.

Ved implementeringen av IFRS 16 medførte det endringer i regnskapsregler for leietakeren. Da IFRS 16 ble tatt i bruk ville avskrivninger bokføres separert fra renten på leieforpliktelsen i resultatregnskapet.

I årsrapporten fra 2019 til DNB skriver de at effekten av IFRS 16 på resultatet vil kunne variere over tid. At avskrivningene blir bokført separat fra renten, vil føre til at leiekostnaden er høyere enn under IAS 17. Dette vil skje i begynnelsen av leieperioden og vil bli lavere mot slutten av avtalene. De skriver videre at det ikke er noe vesentlige forskjeller mellom leieforpliktelsen under IAS 17 diskontert med den marginale lånerenten per 31. desember 2018, og den leieforpliktelsen under IFRS 16 som ble innregnet 1. januar 2019. DNB hadde rentekostnader knyttet til leieforpliktelser på 90 mill. kr i 2019 (DNB, 2019, s. 191).

DNB gjorde følgende prinsippvalg og forenklinger i forbindelse med implementeringen av IFRS 16:

- Å bruke en felles diskonteringsrente for leieavtaler med like egenskaper

-Å ikke inkludere ikke-leiekomponenter i leieforpliktelsen

Nøkkeltall for DNB (NOK)

	31.12.2018	31.12.2019	Endring	Side -2018	Side- 2019
Eiendeler	2 634 903 000 000	2 793 294 000 000	158 391 000 000		122
Egenkapital	223 966 000 000	242 256 000 000	18 290 000 000		122
Gjeld	2 410 937 000 000	2 551 038 000 000	140 101 000 000		122
Gjeldsgrad	10,76	10,53	-0,23		
Avskrivninger	1 677 000 000	2 536 000 000	859 000 000	182	190
EBIT	28 311 000 000	31 724 000 000	3 413 000 000	112	120
EBITDA	30 715 000 000	34 782 000 000	4 067 000 000	112	120
Leieforpliktelser i balansen	0	3 648 000 000	3 648 000 000		191
Marginal lånerente		2,3 %			126

Tabell 7: Nøkkeltall for DNB

DNB har hatt en økning i eiendeler på 158 391 mill. kr. De innregnet 6 000 mill. kr i rett-til-bruk eiendeler, økningen i eiendeler kan derfor ses i sammenheng med IFRS 16.

Egenkapitalen har steget, men DNB oppgir ikke om den har noe påvirkning av IFRS 16.

DNB hadde ikke leieforpliktelser innregnet i balansen før overgangen. 1. januar 2019 innregnet de 5 436 mill. kr i leieforpliktelser. 31. desember 2019 hadde de leieforpliktelser for 3 648 mill. kr 31. desember 2019 (DNB, 2019, s. 191). De har hatt en økning i gjeld på 140 101 mill. kr. Siden de har innregnet leieforpliktelser kan vi si at de har hatt en økning, som kan ses i sammenheng med implementeringen. Gjeldsgraden til DNB har gått ned, selv om de har hatt en høy økning i gjeld.

Avskrivninger har økt på grunn av IFRS 16, men DNB oppgir ikke hvor mye som kan ses i sammenheng med den nye standarden. Rett-til-bruk avskrivninger i 2019 var på 564 mill. kr (DNB, 2019, s. 191).

DNB benytter seg ikke av alternative resultater, vi har derfor ikke tatt med netto rentebærende gjeld i tabell 7. EBIT og EBITDA har begge økt, men DNB oppgir ikke om dette har med standardendringene å gjøre.

Diskonteringsrenten til DNB i 2019 er ikke oppgitt, vi har derfor ikke den med i tabell 7., men den marginale lånerenten var på 2,3% (DNB, 2019, s. 126).

Oppsummering

Ut ifra de opplysningene vi har om DNB, bruker de kun unntaket med leieavtaler med lav verdi, de brukte den modifiserte metoden når de implementerte IFRS 16.

DNB skriver minimalt om endringer knyttet til IFRS 16. De skriver kun at de innregnet leieforpliktelsener og rett-til-bruk eiendeler per 1. januar 2019. De knytter også deler av økningen i avskrivninger til IFRS 16.

DNB benytter seg ikke av alternative resultatmål. I tallene vi har regnet ut for å finne EBIT og EBITDA ser vi ingen sammenheng med IFRS 16.

Vi konkludere derfor med at DNB hadde en middels effekt ved implementeringen av IFRS 16, fordi selskapet hadde effekt på fire av de åtte punktene. (Vedlegg 1)

4.2.7 Gjensidige Forsikring

Innholdet i dette delkapittelet er hentet fra årsrapportene til Gjensidige Forsikring fra 2018 og 2019 (Gjensidige Forsikring, 2018), (Gjensidige Forsikring, 2019).

Da Gjensidige Forsikring (videre kun omtalt som Gjensidige) implementerte IFRS 16, valgte de å gå for modifisert retrospektiv metode. De valgte å bruke unntakene med avtaler som har mindre enn 12 måneder igjen og avtaler med lav verdi. Avtaler med lav verdi hos Gjensidige er knyttet til IT-utstyr.

Gjensidige skriver i årsrapporten fra 2018 hva den nye IFRS 16 leieavtaler innebærer. De skriver at en leietaker skal innregne rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelsene.

Leieforpliktelsene sin renteeffekt fra diskonteringen vil presenteres separat fra avskrivningskostnaden. Avskrivningskostnaden skal presenteres sammen med Gjensidiges øvrige avskrivninger. Renteeffekten av diskonteringen vil presenteres som en finanspost. Gjensidige hadde 31,5 mill. kr i rentekostnader relatert til leieforpliktelsene (Gjensidige Forsikring, 2019, s. 107).

Ved implementeringen av IFRS 16, forventet de en effekt på finansregnskapet. Her så de for seg en økning på de innregnede eiendelene og forpliktelsene. IFRS 16 vil også kunne påvirke presentasjonen og periodiseringen av innregningen i resultatregnskapet. Videre i 2018 årsrapporten nevner de at estimert forventet beløp som vil bli innregnet som en leieforpliktelse og rett-til-bruk eiendel vil bli på cirka 1,2 mrd. kr (Gjensidige Forsikring, 2018, s. 88). Disse viser de separat i årsregnskapet sitt. Gjensidige forventet en negativ effekt på egenkapital på cirka 40 mill. kr ved innføringen av IFRS 16. Årsaken til dette har de ikke oppgitt (Gjensidige Forsikring, 2018, s. 88).

For Gjensidige er det husleieavtaler, leieavtaler for biler og kontormaskiner som er relatert til leieavtalene.

I 2019 årsrapporten til Gjensidige for leieavtaler, blir diskonteringsrenten bestemt av å se på lånerenter i obligasjonsmarkedet for hvert land som Gjensidige opererer i. Videre i 2019 årsrapporten skriver de at rentene for leieavtalene er tilpasset den faktiske leiekontraktens varighet og valuta. For leie av biler derimot, blir diskonteringsrenten vurdert ut fra hvilke lånerente Gjensidige vil oppnå ved finansieringen av biler fra et finansieringsselskap.

Gjensidige oppgir rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser på egne linjer i årsrapporten sin, de har også med en egen tabell der de oppgir verdien og avskrivningene av rett-til-bruk eiendelene på slutten av året (Gjensidige Forsikring, 2019, s. 193).

Nøkkeltall for Gjensidige (NOK)

	31.12.2018	31.12.2019	Endring	Side -2018	Side- 2019
Eiendeler	156 762 900 000	112 405 900 000	-44 357 000 000		114
Egenkapital	23 845 200 000	26 192 200 000	2 347 000 000		114
Gjeld	132 917 700 000	86 213 700 000	-46 704 000 000		114
Gjeldsgrad	5,574	3,292	-2,28		
Avskrivninger	52 000 000	216 200 000	164 200 000		152
EBIT	4 265 000 000	7 753 800 000	3 488 800 000	82	112
EBITDA	4 529 600 000	8 010 200 000	3 480 600 000	82	112
Leieforpliktelser i balansen	0	1 125 100 000	1 125 100 000		153
Diskonteringsrente	7,5 %	6,5 %	0	167	192

Tabell 8: Nøkkeltall for Gjensidige

Gjensidige gjennomførte et salg av et datterselskap i 2019 som førte til den store endringen i både eiendeler og gjeld (Gjensidige bank). Foruten dette hadde de en økning på eiendeler ved innregning av rett-til-bruk eiendeler som kan knyttes til IFRS 16 på 1 223 mill. kr (Gjensidige Forsikring, 2019, s. 117). Økning i egenkapitalen knyttet til IFRS 16 var på 61,4 mill. kr (Gjensidige Forsikring, 2019, s. 117). Gjensidige hadde ingen leieforpliktelser innregnet i balansen per 31. desember 2018. Den 1. januar 2019 innregnet de 1 304,5 mill. kr.

Leieforpliktelsene som var innregnet per 31. desember 2019 var på 1 125,1 mill. kr. De økte gjelden sin med 1 304 mill. kr, som blant annet kom av at de innregnet leieforpliktelser (Gjensidige Forsikring, 2019, s. 117).

Gjensidige skriver ikke om økningen i avskrivninger er direkte knyttet til IFRS 16. Rett-til-bruk avskrivninger i 2019 var på 149,2 mill. kr (Gjensidige Forsikring, 2019, s. 152).

Gjensidige har ikke oppgitt den marginale lånerenten, men diskonteringsrenten i 2019 var på 6,5% (Gjensidige Forsikring, 2019, s. 192). De oppgir ikke netto rentebærende gjeld i årsrapporten sin.

Økningen i EBIT og EBITDA har ikke tilknytning til IFRS 16.

Oppsummering

Når vi oppsummerer Gjensidige kan vi se at de har valgt å benytte seg av de tilgjengelige unntaksreglene. Gjensidige skriver ikke mye om IFRS 16 verken i 2018 eller 2019.

Gjensidige hadde ikke oppgitt noen finansielle leieavtaler i balansen før implementeringen, men de hadde betydelige verdier i operasjonelle leieavtaler. På grunn av salget av datterselskapet kommer ikke verdiene tydelig frem i balansen. Gjensidige skriver ikke at økningen i avskrivningene kan knyttes til IFRS 16, men siden de nå avskriver rett-til-bruk eiendeler antar vi at dette kan knyttes sammen. Bedringen i gjeldsgraden setter vi i sammenheng med at de solgte datterselskapet.

Ut fra vårt ståsted kan vi derfor konkludere med at Gjensidige har hatt en middels effekt ved overgangen til den nye standarden, ettersom selskapet har hatt en effekt på fire av åtte punkter. (Vedlegg 1)

4.2.8 Telenor

Informasjonen hentet fra dette kapittelet er hentet fra årsrapportene til Telenor fra 2018 og 2019 (Telenor, 2018), (Telenor, 2019).

Da Telenor innførte den nye standarden 1. januar 2019 benyttet de seg av den modifiserte retrospektive metoden. Dette skrev de om i både 2018 og 2019. De vil også benytte seg av muligheten for ikke å balanseføre leieavtaler med lav verdi, eller avtaler som er på under 12 måneder.

Telenor forventer at endringen i den nye leieavtale standarden, vil ha en positiv effekt på EBITDA i resultatoppstillingen. Dette vil medføre en økning i eiendeler og gjeld. Økningen er estimert til å være på cirka 26 mrd. kroner (Telenor, 2018, s. 41).

I årsrapporten for 2019 skriver Telenor mye om effekten IFRS 16 har hatt på selskapet. Siden de valgte å gå for den modifiserte retrospektive metoden var det ingen krav om at de skulle oppgi noe sammenligningsregnskap. Telenor legger frem både resultatregnskap, balanse og kontantstrøm der de viser effekten av IFRS 16.

Telenor skulle ut rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelse i årsrapporten, de har også med en tabell som viser de balanseførte verdiene og avskrivningene av rett-til-bruk eiendelene på slutten av året (Telenor, 2019, s. 95)

Telenor har en økning i EBITDA, som kan ses i sammenheng med at driftskostnadene har blitt redusert. Siden leieavtaler og leieforpliktelser nå blir balanseført og ikke bare kostnadsført.

I balanseoppstillingen per 1. januar 2019 kan en se at de immaterielle eiendelene har blitt redusert. Dette fordi de har operert med lisenser som gikk under immaterielle eiendeler som nå er omgjort til leieavtaler, dette har ført til at både rett-til-bruk eiendelene og leieforpliktelsene har økt.

De oppgir at de har en økning i rentekostnader på 0,6 mrd. sammenlignet med 2018, dette er en effekt på endringen i regelverket (Telenor, 2019, s. 82). Samlet rentekostnad på leieforpliktelser til Telenor var på 1 848 mill. kr (Telenor, 2019, s. 93).

Telenors leieavtaler består hovedsakelig av mobilnett (tårn), tomter, bygninger og annet utstyr.

Nøkkeltall for Telenor (NOK)

	31.12.2018	31.12.2019	Endring	Side -2018	Side- 2019
Eiendeler	191 272 000 000	248 899 000 000	57 627 000 000		58
Egenkapital	54 455 000 000	43 340 000 000	-11 115 000 000		58
Gjeld	136 817 000 000	205 559 000 000	68 742 000 000		58
Gjeldsgrad	2,51	4,74	2		
Avskrivninger	13 094 000 000	14 480 000 000	1 386 000 000	69	95
EBIT	22 088 000 000	25 702 000 000	3 614 000 000	32	56
EBITDA	42 247 000 000	50 276 000 000	8 029 000 000	32	56
Leieforpliktelse i balansen	859 000 000	41 297 000 000	40 438 000 000		93
Diskonteringsrente		6,50 %	0		87
Marginal lånerente		6 %	0		64
Netto rentebærende gjeld	40 563 000 000	83 078 000 000	42 515 000 000		153

Tabell 9: Nøkkeltall for Telenor

Telenor oppgir i årsrapporten sin, at ved overgangen økte de eiendelene sine med 26 685 mill. kr, dette kan relateres til IFRS 16 (Telenor, 2019, s. 64). Nedgangen i egenkapital kan ikke ses i sammenheng med IFRS 16.

Telenor hadde finansielle leieforpliktelser før overgangen. De innregnet leieforpliktelser på 27 331 mill. kr ved overgangen. Leieforpliktelsene per 31. desember 2019 endte på 41 297 mill. kr i balansen. Økningen i gjelden kan ses i sammenheng med at de innregnet leieforpliktelsene i gjelden.

De oppgir at den marginale lånerenten 1. januar 2019 var på 6% (Telenor, 2019, s. 64), mens diskonteringsrenten var på 6,5% (Telenor, 2019, s. 87).

Telenor brukte alternative resultatmål i årsregnskapet sitt. Netto rentebærende gjeld er en av disse. I 2018 var den på 40 563 mill. kr, mens den i 2019 var på 83 078 mill. kr (Telenor, 2019, s. 153). Telenor har ikke med lisensforpliktelsene når de regner ut netto rentebærende gjeld, men de har med leieforpliktelsene. Telenor skriver at økningen kan relateres til IFRS 16, men oppgir ikke hvor mye.

Avskrivninger som er knyttet til varige driftsmidler på 1 186 mill. kr kan knyttes til standardendringen (Telenor, 2019, s. 95). Avskrivninger som er direkte knyttet til rett-til-bruk eiendeler var i 2019 på 7 816 mill. kr (Telenor, 2019, s. 93).

Telenor oppgir at 362 mill. kr av økning i EBIT er effekt av IFRS 16. Om EBITDA skriver Telenor at de har hatt en økning på 5 242 mill. (Telenor, 2019, s. 63).

Oppsummering

I Telenor sine årsrapporter for både 2018 og 2019 skriver de om IFRS 16. Ut fra opplysningene vi har funnet benytter Telenor seg av de tilgjengelige unntaksreglene. Når det kommer til nøkkeltallene til Telenor, har overgangen hatt påvirkning på eiendeler og gjeldspostene i balansen. De måtte innregne en betydelig sum i leieforpliktelser og rett-til-bruk eiendeler som gjør at differansen mellom egenkapital og gjeld øker, og de får en høyere gjeldsgrad.

De har hatt en økning i netto rentebærende gjelden, innregningen av flere leieforpliktelser gjør at de har fått en økning som kan ses i forhold til IFRS 16.

Vi konkludere derfor med at Telenor hadde en stor effekt ved implementeringen av den nye standarden, fordi selskapet har hatt en effekt på syv av åtte punkter fra skjemaet. (Vedlegg 1)

5 Resultat

I dette kapitlet kommer det en oppsummeringsdel og konklusjon basert på analysen i kapittel 4. Vi vil og komme med forslag til temaer for fremtidige oppgaver.

5.1 Oppsummering

Etter at vi nå har gått gjennom alle bedriftene, vil vi trekke frem punkter fra analysen, som vi ser har hatt en effekt av den nye standarden. I løpet av kapitlet vil vi oppsummere hva selskapene skrev i noteopplysningene om IFRS 16 i 2018 og 2019.

Noteopplysninger

Alle i utvalget har valgt å gå for modifisert retrospektiv metode. Det vil da si at ingen av bedriftene i utvalget vårt har hatt noe krav til å vise noe sammenligningsregnskap ved overgangen til ny standard. I utvalget vårt er det selskaper som har valgt å ta det med. Orkla og Telenor har med finansregnskap, balanse og kontantstrøm, der de viser effekten av implementeringen til IFRS 16.

Alle i utvalget har valgt å bruke unntaksregelen som gjør at bedriftene ikke trenger å balanseføre avtaler med eiendeler med lav verdi. Unntaket med kortsiktige leieavtaler blir brukt av alle utenom DNB.

Bedrift	Diskontering rente	Sidetall	Marginal rente	Sidetall
Aker BP	6,57 %	105	6,70 %	98
Equinor	6 %	182	3,10 %	200
Yara I.	4,70 %	10	3,80 %	124
Mowi			3,10 %	221
Orkla	2,30 %	173	3,30 %	172
DNB			2,30 %	126
Gjensidige Forsikring	6,50 %	192		
Telenor	6,50 %	87	6 %	64
Gjennomsnitt	5,43 %		4,04 %	

Tabell 10: Oversikt over diskonteringsrente og marginal lånerente fra årsregnskapene i 2019

Når det kommer til diskonteringsrenten, oppgir alle utenom DNB og MOWI den. Blant våre bedrifter var gjennomsnitt diskonteringsrente på 5,43% som vi kan se i tabell 10. Den høyeste diskonteringsrenten var på 6,57% og den laveste var på 2,30%. Det en ser ved å bruke en høyere diskonteringsrente dersom alt annet er likt, er at en får en lavere verdi på det en balansefører ved innregningen (Finanstilsynet, 2021).

Ingen av bedriftene oppgir den implisitte renten. Alle valgte å bruke den marginale lånerenten, bortsett fra Gjensidige som ikke oppgir noen av disse. Etter IFRS 16.26 kan selskapene bruke den marginale lånerenten dersom det er vanskelig å fastsette den implisitte renten. Gjennomsnittet på de bedriftene som oppgav den marginale renten var på 4,04%. Aker BP er den eneste bedriften som har brukt marginale lånerenten i 2018.

Alle selskapene i utvalget oppgir hvor mye rentekostnader de forbinder til leieforpliktelsene. De har alle oppfylt kravet i IFRS 16.53 b.

Når det kommer til alternativ resultatmål, her skiller Equinor seg ut ved å bruke NON-GAAP. Dette fordi de opererer i USA, og er derfor nødt til å forholde seg til deres regelverk. Hos de andre i utvalget utenom DNB og Gjensidige, blir det brukt i varierende grad. Noen har i tillegg til årsrapporten tatt med lange forklaringer, mens andre kun har gitt en kort presentasjon av noen av de alternative resultatmålene. IFRS har ikke noe krav i forhold til bruk av alternative resultatmål.

Når det kommer til netto rentebærende gjeld som er et alternativt resultatmål, oppgir ikke MOWI, DNB og Gjensidige denne. Bedriftene som har oppgitt netto rentebærende gjeld, har hatt økning i den fra 2018 til 2019. Aker BP, Equinor og Orkla er blant bedriftene som velger å innregne leieforpliktelser i den netto rentebærende gjelden. Ved å innregne leieforpliktelser kan økningen ses i sammenheng med IFRS 16.

I utvalget har alle bedriftene valgt å skille ut rett-til-bruk eiendelene og leieforpliktelsene på egne linjer. Alle bedriftene har oppgitt en tabell med avskrivninger og verdiene av rett-til-bruk eiendelene på slutten av året.

Alle bedriftene informerer om regelverket, men det er stort sett på et overfladisk nivå. De går ikke inn i hva regelverket har å si for deres bedrift. Alle bedriftene har et klipp og lim mentalitet, hvor vi finner samme teksten i 2018 og 2019.

Equinor og Aker BP har tatt med endringene i den nye standarden tidlig i noteopplysningene, mens blant annet YARA og MOWI skriver om det i et av de siste punktene i noteopplysningene. For Equinor og Aker BP består mye av eiendelene og gjeld av leieavtaler og leieforpliktelser. Vi tror derfor dette kan være årsaken til at de informere om det tidlig i sine noteopplysninger.

Oppsummering

Vi kan se at halvparten av utvalget har skrevet utfyllende om IFRS 16. Her kan vi dra frem Equinor og Telenor som har skrevet mye. Som Finanstilsynet skriver i tematilsynet kan informasjonen oppfattes som mye, men at informasjonen som blir gitt ikke er så relevant. I den andre enden har DNB og Gjensidige skrevet minimalt om IFRS 16. Da vi gikk gjennom årsrapportene, fant vi lite opplysninger knyttet til både noteopplysninger og nøkkeltall som omhandlet IFRS 16.

Nøkkeltall

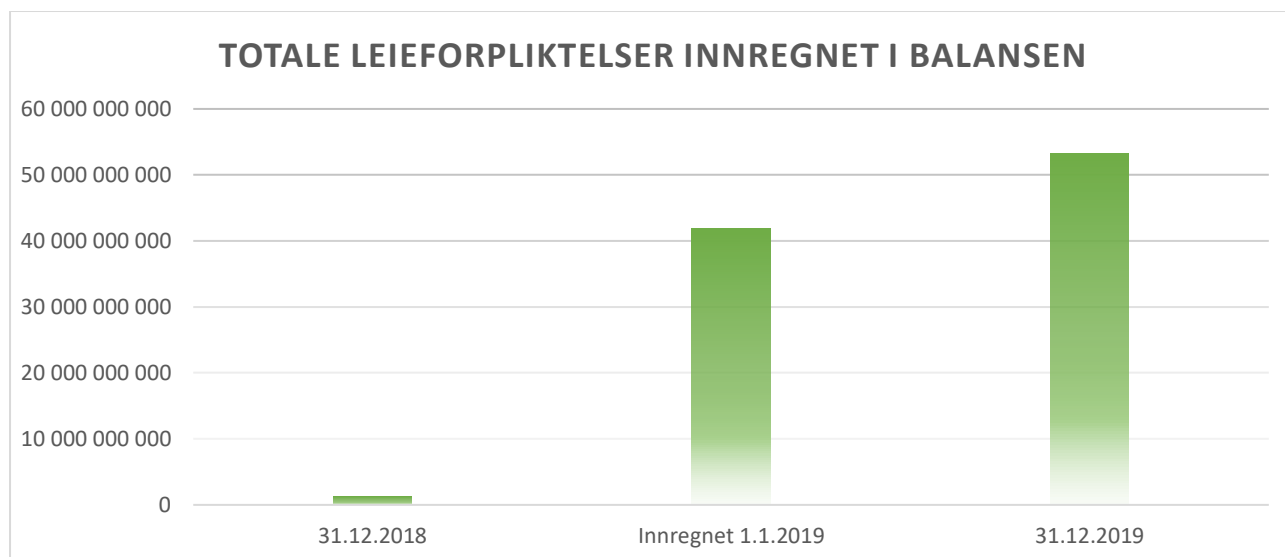
Alle i utvalget har hatt økning i eiendelene på grunn av IFRS 16. Vi ser at Telenor hadde en av de største økningene da de nå måtte innregne rett-til-bruk eiendeler.

Tre av åtte bedrifter oppgir at de har hatt effekt på egenkapitalen. Equinor og Orkla har hatt en negativ innvirkning på egenkapitalen uten at de oppgir hvorfor.

Alle bedriftene har oppgitt at gjelden har fått en effekt ved implementering av den nye standarden. Ut ifra vår analyse er Equinor en av de med høyest endring fra 2018 til 2019.

I gjeldsgraden har vi tatt utgangspunkt i, om bedriftene har hatt en effekt både på gjeld og egenkapital. I vårt tilfelle var det kun Equinor, Orkla og Telenor som hadde en effekt innenfor disse postene, og alle hadde en økning i gjeldsgraden. Alle bedriftene må nå avskrive rett-til-bruk eiendeler, kun fire i utvalget oppgir at økningen avskrivningene er relatert til IFRS 16, men de skriver ikke hvor mye.

Utrykket EBIT ble ikke brukt hos alle bedriftene, men alle har med et driftsresultat. I utvalget vårt var det kun tre av de åtte bedriftene som oppgav at de fikk en effekt ved implementering på driftsresultatet. For å finne tallet til EBITDA var vi nødt til å regne den ut selv. Her er det kun Yara og Telenor som oppgir at EBITDA har hatt en effekt da de innførte den nye standarden.

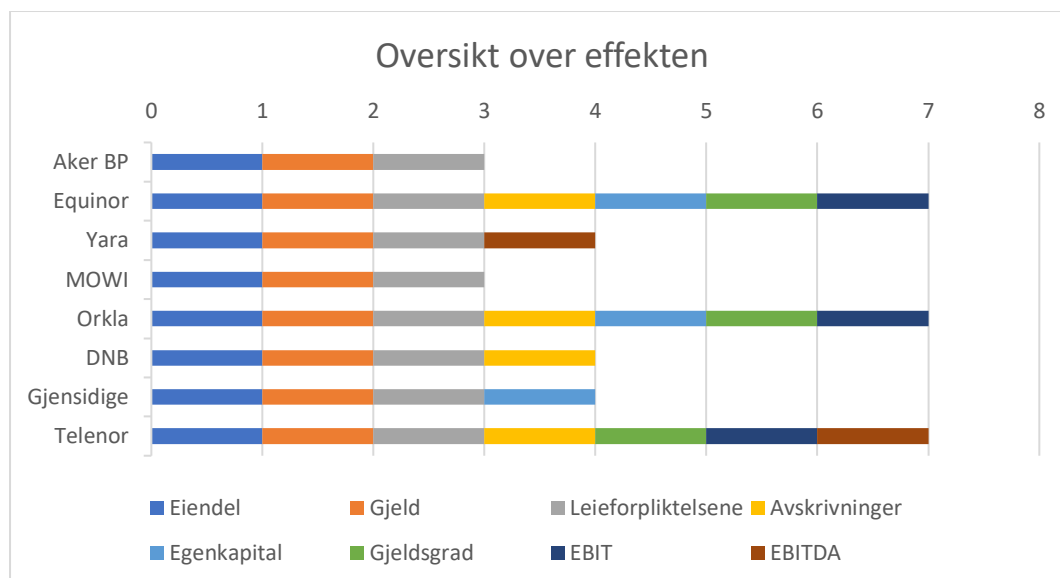
Figur 6: Totale leieforpliktelser i balansen for alle selskapene

Som vi kan se i figur 6, har vi lagt sammen alle leieforpliktelsene selskapene hadde i balansene før implementeringen. Søylen i midten viser hvor mye bedriftene innregnet etter implementeringen 1. Januar 2019. Den siste søylen viser hvor mye selskapene hadde i leieforpliktelser i slutten av året. At søylen har økt ytterligere er fordi selskapene har inngått nye leieforpliktelser i løpet av året. (Vedlegg 2)

Ut fra denne oversikten kan vi se at bedriften har hatt en stor økning i leieforpliktelser etter implementeringen. I utvalget vårt var det kun halvparten av bedriftene som hadde med leieforpliktelser i balansen før overgangen til IFRS 16. Etter implementering finner vi dette hos alle bedriftene.

Oppsummering

Vi brukte de åtte nøkkeltallene for å se om utvalget hadde en effekt på disse. For å finne graden av effekten satte vi alle selskapene inn i en tabell, for å få oversikt over hvor stor effekten hadde vært hos utvalget. Selskapene kunne få maksimalt åtte poeng. Vi valgte at dersom bedriftene fikk syv til åtte poeng hadde de stor effekt ved implementeringen. Hadde de poeng mellom fire og seks mente vi de hadde middels effekt ved implementeringen, og hadde de en til tre var det liten effekt ved implementeringen. Ingen av selskapene hadde ingen effekt.

Figur 7: Oversikt over effekten i utvalget

Som vi kan se i figur 7, hadde alle bedriftene effekt etter implementering. Det var kun tre bedrifter som fikk stor effekt ut ifra vår analyse, vi hadde tre bedrifter som fikk middels effekt og to med liten effekt. Vi så for oss at bedriftene i samme næring ville ha lik effekt, men dette stemte ikke. Da bedriftene i energi og konsum har fått forskjellige effekter på implementeringen. DNB og Gjensidige som begge tilhører finansnæringen har fått lik poengsum. De hadde begge endringer i eiendeler, gjeld og leieforpliktelser, men de opplevde effekt på forskjellige områder da det kom til avskrivninger og egenkapital.

5.2 Konklusjon

Vi gikk for både kvalitativ og kvantitativ metode da vi skulle samle inn data til problemstillingen, dette for at tallene alene ikke ville gitt oss det fulle bilde av utvalget.

Etter at vi har besvart forskningsspørsmålene, vil vi nå gå tilbake til problemstillingen:

Hvilke regnskapsmessige effekter hadde endringen fra IAS 17 til IFRS 16, på de åtte største børsnoterte selskapene i Norge i 2019?

I utarbeidelsen av den nye standarden stod kvalitetskravene i fokus, både for produsentene og brukerne av regnskapet. Vi ser at bedriftene i utvalget kun benyttet seg av den modifiserte retrospektive metoden ved implementeringen, og at i overgangen bryter dette med relevans og tro gjengivelse. Dersom en av bedriftene i utvalget hadde gått for full retrospektiv metode, ville vi sett saken og sammenligningsgrunnlaget fra et annet perspektiv.

Ved senere årsrapporter vil det bli enklere å følge relevans og tro gjengivelse, da bedriftene nå har fått et regelverk med klarere rammer. Det vil også gjøre det lettere for regnskapsbrukere å få sammenligne og verifisere årsrapportene med den nye standarden.

I analysen har vi sett på noteopplysninger og nøkkeltall, for å finne ut om bedriftene har hatt en regnskapsmessig effekt av endringen.

Da vi analyserte effekten ut ifra skjemaet, hadde tre av bedriftene en stor effekt, tre med middels effekt, og to hadde liten effekt. Av de tre næringene vi hadde to bedrifter i, er det kun finansnæringen som viser at begge bedriftene ender opp med lik poengsum. Av bedriftene i energi og konsum ser vi at en har stor og den andre har liten effekt.

I utvalget vårt har vi derfor konkludert med at alle bedriftene har hatt en effekt av implementeringen, men i variert grad. Alle bedriftene har hatt økning i eiendeler og gjeld, dette kan ses i sammenheng med at alle i utvalget nå må innregne rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser i balansen, som var en av hovedendringene fra IAS 17 til IFRS 16.

5.3 Videre forskning

I vår oppgave valgte vi å ikke gå inn på lisensavtalene til energi næringene. Disse lisensavtalene er delt opp mellom flere bedrifter og de deler ansvaret for leieforpliktelsene. Hvordan de fordeler dette ansvaret kunne vært en spennende problemstilling og sett nærmere på.

Da vi begynte å lese om den nye standarden så vi at det kom midlertidige tiltak etter at covid-19 kom til Norge i 2020. Hvordan disse tiltakene har påvirket bedriftene kan være interessant å se på, og hvordan det har påvirket leieforpliktelsene til bedriftene.

Kilder

- Aker BP. (2018). *Årsrapport 2018*. Hentet fra akerbp.com: <https://akerbp.com/wp-content/uploads/2019/03/Aker-BP-Annual-report-2018.pdf>
- Aker BP. (2019). *Årsrapport 2019*. Hentet fra akerbp.com: <https://akerbp.com/wp-content/uploads/2020/03/Aker-BP-Annual-Report-2019.pdf>
- Baksaas, K. M., & Stenheim, T. (2020). *Regnskapsteori*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- DNB. (2018). *Årsregnskapet 2018*. Hentet fra dnb.no: https://www.ir.dnb.no/sites/default/files/dnb_konsern_2018.pdf
- DNB. (2019). *Årsrapport 2019*. Hentet fra dnb.no: <https://www.ir.dnb.no/sites/default/files/%C3%85rsrapport%20DNB%202019.pdf>
- Equinor. (2018). *Årsregnskap 2018*. Hentet fra equinor.com: <https://www.equinor.com/no/investors/annual-reports.html>
- Equinor. (2019). *Årsregnskaps 2019*. Hentet fra equinor.com: <https://www.equinor.com/no/investors/annual-reports.html>
- Equinor. (2021, Februar 17). *Om oss*. Hentet fra Equinor.com: <https://www.equinor.com/en/about-us.html>
- Finanstilsynet. (2021, 01 11). *tematilsyn ifrs 16 leieavtaler*. Hentet fra finansstilsynet.no: <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/dcec5ba3c1b34c06befe843c2ca706fa/tematilsyn-ifrs-16-leieavtaler.pdf>
- Gjensidige Forsikring. (2018). *Årsrapport 2018*. Hentet fra gjensidige.no: https://www.gjensidige.no/s/%C3%B8k/_/attachment/inline/361c4345-e397-4fb2-9641-cb50ecb04c3d:1988448ae3712c431814840f9eab378863e4ff91/gb-arsrapport-2018.pdf
- Gjensidige Forsikring. (2019). *Årsrapport 2019*. Hentet fra Gjensidige.no: <https://mb.cision.com/Public/1122/3035395/86642442eb7a7b21.pdf>
- Gram, T. (2020, juni 11). *snl.no*. Hentet fra Store norske leksikon: https://snl.no/Oslo_B%C3%B8rs
- Grønmo, S. (2020, Juni 4). *Store norske leksikon*. Hentet fra Kvantitativ metode: https://snl.no/kvantitativ_metode
- Handelsbanken. (2021, 04 30). *Leasing*. Hentet fra handelsbanken.no: <https://www.handelsbanken.no/no/bedrift/finansiere/leasing>
- IAS 17 Sticos. (2021b, Januar 11). *IAS 17 - leieavtaler*. Hentet fra Sticos.no: <https://oppslag.sticos.no/#/FilDokument/VisFilDokument/3119>
- IFRS. (2016). *IFRS 16 is now effective - The effective analysis*. Hentet fra ifrs.org: <https://www.ifrs.org/news-and-events/2019/01/ifrs-16-is-now-effective/>
- IFRS. (2021, 04 07). *History*. Hentet fra ifrs.org: <https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/#history>
- IFRS. (2021a, 05 01). *IFRS 16 Leases Project Summary and Feedback Statement*. Hentet fra IFRS.org: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/leases/ifrs/published-documents/ifrs16-project-summary.pdf?fbclid=IwAR3XxJBXiKsudNITbv50QtkGblpave1k39I21eeQ3fyStTvFY7majGoifuo>

- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2011). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Jonassen, B. M. (2021, Mai 1). Konseptuell modell for utledning av egenkapitalverdi. *Revisjon og Regnskap*, s. 18.
- Kristoffersen, T. (2016). *Årsregnskapet - en grunnleggende innføring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kvifte, S. S. (2010). Leieavtaler i balansen. *Revisjon og regnskap*, 15-16.
- Kvifte, S. S., & Strandvold, A. A. (2020). Leieavtaler i balansen. *Revisjon og regnskap*, ss. 34-36.
- Kvifte, S. S., Puri, A., Strandvold, A., & Daltveit, V. (2019). Revisjon og regnskap. ss. 36-42. Hentet fra Praksisundersøkelse 2019: <https://www.revregn.no/i/2019/6/rr06-2019-a-999>
- Langli, J. C. (2016). *Årsregnskapet*. Oslo: Gyldendal.
- LeaseAccelerator. (2021, Februar 9). *LeaseAccelerator*. Hentet fra History of Lease Accounting: IFRS 16: <https://explore.leaseaccelerator.com/history-of-lease-accounting-ifs-16/>
- MOWI. (2018). *Årsrapport 2018*. Hentet fra MOWI: <http://hugin.info/209/R/2239765/882920.pdf>
- MOWI. (2019). *Årsrapport 2019*. Hentet fra Mowi.com: https://corpsite.azureedge.net/corpsite/wp-content/uploads/2020/03/Mowi_Annual_Report_2019.pdf
- Mowi. (2021, Februar 17). *Mowi*. Hentet fra Om oss: <https://mowi.com/no/om-oss/>
- Nakisa. (2021, 04 06). *Choosing right adoption method*. Hentet fra Nakisa.com: <https://www.nakisa.com/blog/accounting-compliance/choosing-right-adoption-method>
- Orkla. (2018). *Årsrapport 2018*. Hentet fra orkla.no: https://aarsrapport2018.orkla.no/assets/orkla/pdfs/2018/no/Orkla%20Annual%20Report%202018%20NO_WEB.pdf
- Orkla. (2019). *Årsrapporten 2019*. Hentet fra Orkla.no: https://aarsrapport2019.orkla.no/assets/orkla/pdfs/2019/no/Orkla-Annual-Report-2019-NO_WEB.pdf
- PWC. (2021a, 03 23). *IFRS 16 new leases*. Hentet fra PWC.com: <https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/assets/ifs-16-new-leases.pdf>
- PWC. (2021b). *Ny IFRS-standard for regnskapsføring av leieavtaler*. Hentet fra PWC.no: <https://www.pwc.no/no/publikasjoner/ifs/regnskapsforing-av-leieavtaler.pdf>
- PWC. (2021c, Mars 29). *Regnskapsføring av leiekontrakter etter IFRS 16*. Hentet fra PWC: <https://www.pwc.no/no/publikasjoner/regnskapsf%C3%B8ring-av-leiekontrakter-etter-ifs-16.pdf>
- Sticos. (2021a, Mars 22). *IFRS 16 leieavtaler*. Hentet fra Sticos: [https://oppslag.sticos.no/#/FilDokument/VisFilDokument/9996:IFRS-16%20\(N\)-VEDLEGGA](https://oppslag.sticos.no/#/FilDokument/VisFilDokument/9996:IFRS-16%20(N)-VEDLEGGA)
- Telenor. (2018). *Årsrapport 2018*. Hentet fra telenor.com: <https://www.telenor.com/wp-content/uploads/2019/03/%C3%85rsrapport-2018-Q-fae15a205c0c372370d54e61255f2b13-1.pdf>

Telenor. (2019). *Årsrapport 2019*. Hentet fra telenor.com: <https://www.telenor.com/wp-content/uploads/2020/03/Print-%C3%85rsrapport-2019-Q-ac231d3100e58a2c8d17d5405e744bcb-1.pdf>

Telenor. (2021, Februar 17). *Telenor*. Hentet fra Om Telenor: <https://www.telenor.no/om/>

YARA International. (2018). *Årsrapport 2018*. Hentet fra Yara.com: <https://www.yara.com/siteassets/investors/057-reports-and-presentations/annual-reports/2018/yara-annual-report-2018-web.pdf/>

YARA International. (2019). *Årsrapport 2019*. Hentet fra Yara.com: <https://www.yara.com/siteassets/investors/057-reports-and-presentations/annual-reports/2019/yara-annual-report-2019-web.pdf/>

Vedlegg 1

Oversikt over poengene vi har gitt selskapene, etter om de har hatt effekt ved implementeringen. Vedlegg til figur 7.

	Eiendel	Egenkapital	Gjeld	Gjeldsgrad	Avskrivninger	EBIT	EBITDA	Leieforpliktelsene	Sum
Aker BP	1	0	1	0	0	0	0	1	3
Equinor	1	1	1	1	1	1	0	1	7
Yara	1	0	1	0	0	0	1	1	4
MOWI	1	0	1	0	0	0	0	1	3
Orkla	1	1	1	1	1	1	0	1	7
DNB	1	0	1	0	1	0	0	1	4
Gjensidige	1	1	1	0	0	0	0	1	4
Telenor	1	0	1	1	1	1	1	1	7
Sum	8	3	8	3	4	3	2	8	

Vedlegg 1 Oversikt over effektene til selskapene

Vedlegg 2

Oversikt over leieforpliktelsene selskapene hadde 31. desember 2018, 1. januar 2019 og 31. desember 2019. Vedlegg til figur 6. Tallene er presentert i kapittel 4.2.

	31.12.2018	Innregnet	31.12.2019
Aker BP	0	390 000 000	313 256 000
Equinor	432 000 000	4 660 000 000	4 339 000 000
Yara	23 000 000	409 000 000	432 000 000
MOWI	0	266 500 000	386 000 000
Orkla	30 000 000	1 447 000 000	1 656 000 000
DNB	0	6 000 000 000	3 648 000 000
Gjensidige	0	1 304 500 000	1 125 100 000
Telenor	859 000 000	27 331 000 000	41 297 000 000
Totalt	1 344 000 000	41 808 000 000	53 196 356 000

Vedlegg 2 Oversikt over samlet leieforpliktelsener